

**Meedoen
in een
Sterke samenleving**

Tussenrapportage augustus 2011

Portefeuillehouder: Loes Ypma
Gemeente Woerden

Samenvatting

Hoe kunnen de meest kwetsbare inwoners in Woerden blijven meedoen? Tot welke grens kan de overheid de eigen kracht en het sociale netwerk van mensen aanspreken? De moderne mens heeft een jachtig bestaan en sociale verbanden worden losser en vluchtiger. Kunnen we nog rekenen op zijn inzet en zo nee, waar ligt dan de verantwoordelijkheid van de lokale overheid? Welke gemeentelijke diensten en producten zijn voor sommige, kwetsbare inwoners uiterst noodzakelijk om te kunnen meedoen en wanneer ontstaat een situatie van onnodige afhankelijkheid en claimedrag? Waar moet de gemeente een stapje terugdoen omdat inwoners toch echt zelf verantwoordelijk zijn? En waar zijn stevige interventies juist noodzakelijk omdat mensen anders buiten de boot vallen?

Om voor te sorteren op diverse stelselwijzigingen en uitvoering te geven aan de Collegedoelen *Meedoen, Een sterke lokale samenleving* en *Een gezond huishoudboekje*, is opdracht gegeven tot het project "Meedoen in een sterke samenleving". Deze titel is te verklaren met de volgende twee definities. *Meedoen* betekent hier maatschappelijk participeren op je eigen niveau (gemeten via de participatieladder). Er wordt uitgegaan van de eigen kracht van mensen en de nadruk ligt meer op wat mensen wél kunnen in plaats van wat ze niet meer kunnen. Het doel is zoveel mogelijk zelfredzaamheid. *De sterke, lokale samenleving* houdt in dat er gestreefd wordt naar een Woerdense samenleving waarin inwoners naar elkaar omkijken, verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en waarbij sociale netwerken gestimuleerd en geactiveerd worden.

Het project "Meedoen in een sterke samenleving" is erop gericht interventies te benoemen die bevorderen dat inwoners, maatschappelijke partners en de gemeentelijke organisatie de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners centraal stellen bij het oplossen van hulpvragen. Dat gebeurt vanuit een integrale blik waarbij de beleidsterreinen werk en inkomen, zorg, welzijn, onderwijs en leefbaarheid bekeken worden.

Voorliggende tussenrapportage biedt de resultaten van de eerste stappen in dit proces. Er is haast gemaakt om deze tussenrapportage samen met de Wmo-evaluatie en het Wmo-onderzoek van de Rekenkamercommissie aan de gemeentelijke Raadscommissie te kunnen presenteren. Om die reden ligt het zwaartepunt van dit document op de Wmo. De eindrapportage krijgt daarentegen een integralere invulling en heeft tevens betrekking op de beleidsterreinen werk en inkomen, onderwijs en leefbaarheid. Ook bevat de eindrapportage een hoofdstuk over de gemeentelijke organisatie waarbij wordt ingegaan op de vraag of deze is toegerust om sterker in te zetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van haar inwoners.

In deze tussenrapportage staat de vraag centraal welke kansen en bedreigingen er zijn voor een groter beroep van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het sociale netwerk van haar inwoners. Daartoe is geïnventariseerd welke trends in dat verband kansen en bedreigingen bieden. Vervolgens is bekeken wie de belangrijkste partners zijn bij een sterke inzet op de eigen kracht. Welke producten en diensten worden aangeboden, bestaat daarbij een afhankelijkheid van subsidie en is er een

informeel aanbod dat voorliggend kan zijn op het individuele, meer professionele aanbod?

Vanuit diverse trends zijn de kansen en bedreigingen in kaart gebracht voor een groter beroep van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het sociale netwerk van haar inwoners. Demografische trends als vergrijzing en ontgroening blijken in Woerden relatief langzaam te verlopen in vergelijking met een aantal omliggende gemeenten. Niettemin is een stijging te verwachten van het aantal senioren, wat betekent dat binnen de gemeente Woerden het aantal inwoners toeneemt dat beperkingen ervaart bij het benutten van de eigen kracht. De bezuinigingen bij Rijk en gemeente hebben tot gevolg dat voorzieningen aan deze inwoners minder vanzelfsprekend worden verstrekt. Deze economische trend kan werken als een prikkel voor deze inwoners om meer zelf verantwoordelijkheid te nemen en de omgeving te mobiliseren om participatieproblemen weg te nemen. Bij veel mensen blijkt werkloosheid daarbij geen belemmering. Het lage werkloosheidscijfer is een gunstige voorwaarde voor een zelfredzame opstelling van inwoners.

Naast deze trends is ook de gezondheid van inwoners van invloed op de mate waarin inwoners van Woerden zelfredzaam zijn en maatschappelijk participeren. Volwassenen in Woerden scoren vooral hoog als het gaat om eenzaamheid, rookgedrag, overmatig alcoholgebruik en huiselijk geweld. Bij jongeren zijn vooral het ziekteverzuim, het gebruik van pijnstillers, de aanwezigheid van psychosociale problemen en het overmatig alcoholgebruik problematisch.

In de wijken Schilderskwartier en Molenvliet is sprake van een verhoogd risico op deze gezondheidsproblemen, omdat daar sprake is van een concentratie van inwoners met een lage sociaal-economische positie en een verhoogde aanwezigheid van niet-westerse allochtonen. Dit verband wordt gelegd op basis van gegevens van het RIVM (nationaalkompas.nl).

Ook inzake het aanbod van diensten en producten zijn de kansen en bedreigingen in kaart gebracht voor een groter beroep van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het sociale netwerk van haar inwoners. Het aandeel inwoners met een bijstandsuitkering blijkt gering te zijn, op wijkniveau rond de 1 procent. Inwoners met een bijstandsuitkering wonen vooral in Schilderskwartier en Molenvliet. Daar komt bij dat de wijken Bloemen en Bomenkwartier en Harmelen zich tot aandachtsgebieden ontwikkelen.

Het hebben van een hoger inkomen kan positief doorwerken op de mate waarin inwoners hun eigen kracht benutten. Dat lijkt aan de orde in de wijk Staatsliedenkwartier waar inwoners minder vaak hulp bij het huishouden en vervoersvoorzieningen aanvragen. Een opvallende uitkomst omdat juist in deze wijk de meeste senioren wonen. In de wijk Molenvliet is het aantal senioren slechts 8 procent, maar het aantal aanvragen voor Wmo-voorzieningen bovengemiddeld hoog. Dit geldt evenzeer voor Schilderskwartier en Harmelen. Dit kan wijzen op een positieve relatie tussen de inkomenspositie van inwoners en de mate inwoners de eigen kracht benutten.

Naast deze gemeentelijke verstrekkingen is er ook een collectief aanbod, dat te splitsen is in een formeel, professioneel aanbod en een informeel aanbod dat vooral met de inzet van vrijwilligers tot stand komt. Er blijkt sprake van een stevig formeel netwerk, waarbij de partners gekozen hebben voor een brede, wijkoverstijgende aanwezigheid. Het valt op dat organisaties die dit aanbod verzorgen bijna altijd direct of indirect afhankelijk zijn van een gemeentelijke subsidie. Dat geldt overigens ook

voor de aanbieders uit het informele circuit. Zij zijn echter aanmerkelijk minder centraal georganiseerd, waardoor zij er wellicht moeite mee hebben een alternatief te bieden voor het formele aanbod van producten en diensten.

De formele aanbieders van zorg en welzijn bieden een breed aanbod van producten en diensten die invulling geven aan de functies 'ontmoeting', 'dienstverlening', 'informatie en advies' en 'activering'. De producten en diensten van informele aanbieders richten zich aanmerkelijk minder op de functies 'informatie en advies' en 'activering'. Organisaties die op deze functies wel degelijk informele alternatieven bieden voor het formele aanbod bereiken daarmee slechts een beperkt aantal cliënten. Op deze onderdelen is het de sterke samenleving dus nog onvoldoende gelukt om op eigen kracht in een alternatief aanbod te voorzien. Het is overigens de vraag of dit alternatieve, informele aanbod (nader) tot stand kan en moet komen op het niveau van wijken en dorpen. Binnen de wijken en dorpen zijn mensen met een bijstandsuitkering en/of Wmo voorziening namelijk een zeer geringe minderheid.

De inventarisatie van kansen en bedreigingen resulteert in de formulering van een aantal strategische issues. Deze zijn nadrukkelijk bedoeld als stellingen om het gesprek over de koers van de gemeente op gang te brengen.

1. De mate waarin inwoners hun eigen kracht benutten, lijkt samen te hangen met hun inkomenspositie. Daarom moet de gemeente de eigen kracht van inwoners vooral bevorderen door (nog) steviger in te zetten op de toeleiding naar werk.
2. De sterke samenleving blijkt uit een stevig, lokaal aanbod van activiteiten die op vrijwillige basis tot stand komen. De gemeente Woerden zou bij vrijwilligers(organisaties) de totstandkoming van adviserende, informerende en activerende producten en diensten moeten stimuleren.
3. Inzetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van inwoners, dat veronderstelt een gemeentebrede aanpak die zich richt op doelgroepen en kan onvoldoende op de schaal van wijken en dorpen.
4. Inzetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van inwoners, dat veronderstelt een andere manier van denken en doen, zowel voor de gemeentelijke organisatie als voor haar maatschappelijke partners.

Met deze strategische issues wordt aandacht gevraagd voor de belangrijke keuzes die voorliggen als uitkomst van deze tussenrapportage. De gesprekken over deze keuzes kunnen richtinggevend zijn voor een integraal beleid dat de eigen kracht van inwoners centraal stelt en voorsorteert op de stelselwijzigingen die onvermijdelijk op de gemeente afkomen. De uitkomsten van deze gesprekken krijgen een plek in de eindrapportage die voorziet in de belangrijkste uitgangspunten van dit integrale beleid. Deze eindrapportage zal een integralere inhoud hebben en gaat nader in op de beleidsterreinen werk en inkomen, onderwijs en leefbaarheid. Ook bevat de eindrapportage een hoofdstuk over de gemeentelijke organisatie waarbij wordt ingegaan op de vraag of deze is toegerust om sterker in te zetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van haar inwoners.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	5
Inleiding	7
Hoofdstuk 1: kader	10
1.1. Inleiding.....	10
1.2. Kader.....	10
1.3. Samenvatting.....	11
Hoofdstuk 2: trends.....	12
2.1. Inleiding	12
2.2. Demografische trends	12
2.3. Economische trends	12
2.4. Sociale, maatschappelijke en culturele trends	14
2.5. Politiek-juridische trends.....	15
2.5.2. Werken naar vermogen	16
2.5.3. Passend Onderwijs	18
2.5.4. Begeleiding van AWBZ naar Wmo	19
2.5.5. Programma Welzijn nieuwe stijl	21
2.5.6. Kanteling Wmo.....	22
2.6. Samenvatting: overzicht van kansen en bedreigingen.....	24
Hoofdstuk 3: aanbod.....	25
3.1. Inleiding.....	25
3.2. Inkomensondersteuning.....	25
3.3. Individuele Wmo voorzieningen.....	26
3.4. Het collectieve aanbod.....	27
3.5. Samenvatting: overzicht van kansen en bedreigingen.....	31
Hoofdstuk 4: strategische issues	32
BRONNEN.....	34
BIJLAGEN	35

Inleiding

Een slanke overheid, een sterke samenleving. Deze titel van het collegeprogramma vat de visie van het college goed samen. Enerzijds positioneert het de gemeente als lokale overheid in een sterke samenleving waarin iedereen meedoet en mensen naar elkaar omkijken, anderzijds biedt het de gemeente een adequaat antwoord op financieel moeilijke tijden. Het college wil namelijk verantwoordelijkheden delen. Als een regisseur brengt de gemeente spelers samen en geeft ze ruimte aan uitvoering, dialoog en nieuwe ideeën, zodat de samenleving zelf oppakt wat de overheid noodzakelijkerwijs moet laten liggen.

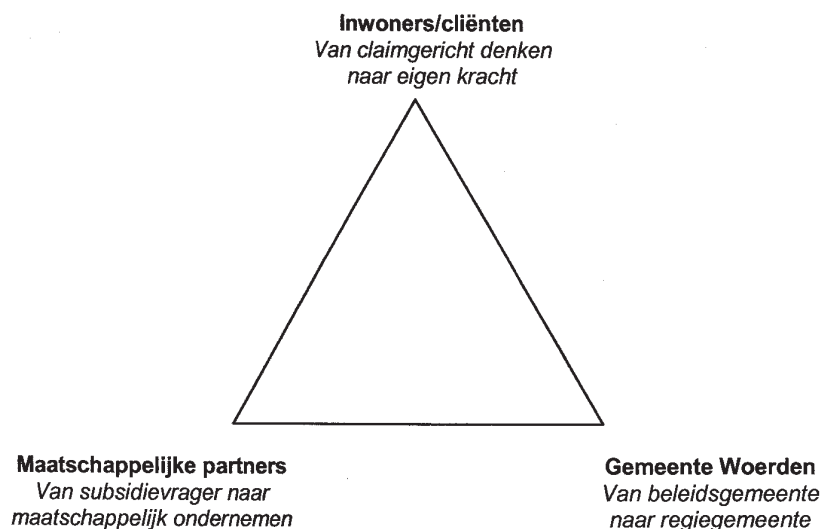
Het collegedoeel "meedoen" heeft een centrale plaats in het collegeprogramma en betekent hier maatschappelijk participeren op je eigen niveau (gemeten via de participatieladder). Er wordt uitgegaan van de eigen kracht van mensen en de nadruk ligt meer op wat mensen wél kunnen in plaats van wat ze níet meer kunnen. Het doel is zoveel mogelijk zelfredzaamheid. Maar niet iedereen beschikt over voldoende eigen kracht om volledig zelfredzaam te zijn. Met het collegedoeel "sterke lokale samenleving" streeft het college daarom naar een Woerdense samenleving waarin inwoners naar elkaar omkijken, verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en waarbij sociale netwerken gestimuleerd en geactiveerd worden.

Die sterke samenleving blijkt uit de vele activiteiten van bijvoorbeeld sportverenigingen, de bereidheid van iemand om boodschappen te doen voor zijn oude buurman of het maatschappelijk ondernemerschap van het lokale bedrijfsleven. Mensen geven op basis van hun eigen kracht vorm aan hun eigen leven en doen ook nog wat voor een ander. Zij maken deel uit van diens sociale netwerk en voelen de betrokkenheid om mensen hulp of ondersteuning te bieden. Op deze sterke samenleving wil het college een groter beroep doen.

Er is al jaren in Nederland een maatschappelijk debat gaande over deze nieuwe koers. Tot welke grens kan de overheid de eigen kracht en het sociale netwerk van mensen aanspreken? De moderne mens heeft een jachtig bestaan en sociale verbanden worden losser en vluchtiger. Kunnen we nog rekenen op zijn inzet en zo nee, waar ligt dan de verantwoordelijkheid van de lokale overheid? Welke gemeentelijke diensten en producten zijn voor sommige, kwetsbare inwoners uiterst noodzakelijk om te kunnen meedoen en wanneer ontstaat een situatie van onnodige afhankelijkheid en claimgedrag? Waar moet de gemeente een stapje terugdoen omdat inwoners toch echt zelf verantwoordelijk zijn?

Het besluit van het college om een groter beroep te doen op de eigen kracht en het eigen netwerk van inwoners vraagt om een heroriëntatie van het bestaande beleid op de terreinen werk en inkomen, zorg, welzijn, onderwijs en leefbaarheid. Daar komt bij dat een aantal essentiële ontwikkelingen en stelselwijzigingen de speerpunten van het college extra actueel maken: de Kanteling van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de invoering van de Wet werken naar vermogen (wwnv), de transitie van de jeugdzorg, de overheveling van begeleiding en dagbesteding uit de AWBZ en de wijzigingen binnen passend onderwijs.

Kenmerkend aan deze ontwikkelingen zijn de decentralisatie van taken, de nadruk op een gemeentelijke regierol, de mogelijkheid om integraal beleid te ontwikkelen en het opzoeken van samenwerking in de keten en tussen gemeenten. De ontwikkelingen bieden enorme kansen om invulling te geven aan de visie van het college, maar het vraagt ook een verandering in denken van de gemeente, haar maatschappelijke partners en *last but not least* de inwoners. Het benadrukt de eigen kracht van inwoners, het maatschappelijk ondernemerschap van de sector en de regisserende rol van de gemeenten (fig 1). Voor geen van deze partijen is het gewenste gedrag echter vanzelfsprekend. Daarom is het zaak interventies te formuleren die de betrokken partijen in beweging brengen.

Figuur 1: naar een nieuwe positie

Om te komen tot deze interventies heeft het college opdracht gegeven tot het maken van een veranderplan. In dit veranderplan worden op basis van kansen en bedreigingen in de externe omgeving enerzijds en krachten en zwaktes binnen de gemeentelijke organisatie anderzijds, een aantal strategische interventies geformuleerd. Dat is dan ook het doel dat verbonden is aan deze opdracht: formuleer interventies die bevorderen dat inwoners, maatschappelijke partners en de gemeente Woerden de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners centraal stellen bij het oplossen van hulpvragen. Dit leidt tot de centrale vraagstelling:

Met welke interventies kan de gemeente Woerden bevorderen dat inwoners, maatschappelijke partners en de gemeentelijke organisatie zelf de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners centraal stellen bij het oplossen van hulpvragen?

De beantwoording van deze centrale vraagstelling vindt projectmatig plaats en gebeurt in een nauwe samenwerking tussen de afdelingen Samenleving en Sociale Zaken. Het veranderplan dient namelijk een integraal karakter te hebben, wil

voorsorteren op de stelselwijzigingen en krijgt een beleidsmatige vertaling naar de terreinen van werk en inkomen, zorg, welzijn, onderwijs en leefbaarheid.

Voorliggende tussenrapportage biedt de resultaten van de eerste stappen in dit proces. Er is haast gemaakt om deze tussenrapportage samen met de Wmo-evaluatie en het Wmo-onderzoek van de Rekenkamercommissie aan de gemeentelijke Raadscommissie te kunnen presenteren. Om die reden ligt het zwaartepunt van dit document op de Wet maatschappelijke ondersteuning. De eindrapportage krijgt daarentegen een integralere invulling en heeft tevens betrekking op de beleidsterreinen werk en inkomen, onderwijs en leefbaarheid. Ook bevat deze een hoofdstuk over de gemeentelijke organisatie waarbij wordt ingegaan op de vraag of deze is toegerust om sterker in te zetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van haar inwoners.

In deze tussenrapportage staat de vraag centraal welke kansen en bedreigingen er zijn voor een groter beroep van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het sociale netwerk van haar inwoners. Daartoe wordt in hoofdstuk 2 geïnventariseerd welke trends in dat verband kansen en bedreigingen bieden. Ingegaan wordt op demografische trends als de vergrijzing, economische trends als de financieel-economische crisis, sociaal-maatschappelijke trends als de lokale volksgezondheid en politiek-juridische trends als de stelselwijzigingen. Richt hoofdstuk 2 zich vooral op trendmatige veranderingen in onze (macro) omgeving, in hoofdstuk 3 staan de maatschappelijke partners (meso) centraal en wordt het bestaande aanbod van producten en diensten nader bekeken. Nagegaan wordt welke kansen en bedreigingen er binnen het bestaande aanbod van producten en diensten zijn voor een groter beroep van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het sociale netwerk van haar inwoners.

Dit overzicht van kansen en bedreigingen resulteert in hoofdstuk 4 in de formulering van een aantal strategische issues. Deze zijn nadrukkelijk bedoeld als stellingen om het gesprek over de koers van de gemeente op gang te brengen. Met de strategische issues wordt aandacht gevraagd voor de belangrijke keuzes die voorliggen. De gesprekken over deze keuzes kunnen richtinggevend zijn voor een integraal beleid dat de eigen kracht van inwoners centraal stelt en voorsorteert op de stelselwijzigingen die onvermijdelijk op de gemeente afkomen.

1.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan in op het collegeprogramma *Een slanke overheid, een sterke samenleving*, het regiedocument *Excelleren als drijfveer* van de directie en het management en de uitgangspunten van het Meerjarenperspectief. Deze documenten liggen ten grondslag aan de opdracht om een groter beroep te doen op de eigen kracht en het sociale netwerk van de inwoners van de gemeente Woerden.

1.2. Kader

Een slanke overheid, een sterke samenleving. Deze titel van het collegeprogramma vat de visie van het college goed samen. Enerzijds positioneert het de gemeente als lokale overheid in de samenleving, anderzijds biedt het de gemeente een adequaat antwoord op financieel moeilijke tijden. Het college wil namelijk taken overdragen. Als een regisseur brengt de gemeente spelers samen en geeft ze ruimte aan uitvoering, dialoog en nieuwe ideeën, zodat de samenleving zelf oppakt wat de overheid noodzakelijkerwijs moet laten liggen. Binnen dit project zijn daarvoor twee doelen van belang. Het college zet in op “meedoen” en streeft naar “een sterke lokale samenleving”.

Het collegedoel “meedoen” betekent hier maatschappelijk participeren op je eigen niveau (gemeten via de participatieladder). Er wordt uitgegaan van de eigen kracht van mensen en de nadruk ligt meer op wat mensen wél kunnen in plaats van wat ze níet meer kunnen. Het doel is zoveel mogelijk zelfredzaamheid.

Het collegedoel “sterke lokale samenleving” houdt in dat er gestreefd wordt naar een Woerdense samenleving waarin inwoners naar elkaar omkijken, verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en waarbij sociale netwerken gestimuleerd en geactiveerd worden.

Het bereiken van deze doelen gaat niet vanzelf. Het college stelt vertrouwen in Woerdenaren en wil hen uitdagen tot creativiteit en betrokkenheid. Er is veel ruimte voor dialoog en nieuwe ideeën. Onderlinge samenwerking is het goud van de gemeente.

In het regiedocument *Excelleren als drijfveer* van de directie en het management staat beschreven hoe de gemeente Woerden deze visie handen en voeten gaat geven. Het concreet leveren van oplossingen voor maatschappelijke ambities en problemen en het leveren van goede dienstverlening tegen een redelijke prijs, dat is de drijfveer voor de directie en het management. De titel van het regiedocument draagt uit dat hiervoor excelleren op het hoogste niveau noodzakelijk is. Daarvoor zijn voor 2011-2014 drie speerpunten vastgesteld en hierover zijn afspraken gemaakt tussen directie en college.

- *Dienstverlening.*

Het kunnen leveren van goede dienstverlening is het visitekaartje van de gemeente. Dat betekent het snel, klantgericht en flexibel leveren van diensten.

- *Regisserende rol van de gemeente.*

Het motto van de komende tijd is: laat meer aan mensen zelf over, al naar gelang hun kunnen. De rol van de lokale overheid verandert en ombuigingen versterken de urgentie hiervoor. Doel is taken en voorzieningen over te dragen aan de Woerdense samenleving als dat effectiever of efficiënter is.

- *Kostenbewustzijn.*

Een gezond huishoudboekje, met een sluitende (meerjaren)begroting, is één van de belangrijkste doelen voor de komende periode. Het is daarom van het grootste belang dat (financiële) consequenties van beleid en/of maatregelen goed worden doordacht.

Deze visie van college en directie vraagt om een heroriëntatie van de huidige strategie en de beleidsterreinen werk en inkomen, zorg, welzijn, onderwijs en leefbaarheid. Daarbij zijn in het kader van het Meerjarenperspectief door het College de volgende uitgangspunten geformuleerd.

- *De gemeente voert regie op de beweging “van verzorging- naar participatiestaat”.*
Inwoners mogen aangesproken worden op de eigen mogelijkheden voordat ze een beroep doen op (individuele) voorzieningen.
- *Inwoners lossen de problemen zelf op. De gemeente is het sluitstuk (vangnet) van een keten waarin aanbod geregeld is.*
Vanuit de regisserende rol willen de gemeente sturen op het terugdringen van het gebruik van dit vangnet. Niet alleen vanuit financieel oogpunt maar ook vanuit de visie dat de inwoner en de samenleving meer kan betekenen bij het oplossen van het probleem.
- *Inwoners staan voor de eigen woonomgeving. Buurtbewoners herkennen zich in de buurt en zijn bereid hiervoor de handen uit de mouwen te steken.*
Een voorwaardenscheppend element is dat inwoners een beroep kunnen doen op mensen om hen heen. Iedereen doet mee op zijn eigen manier en met inzet die bij hen past.

1.3. Samenvatting

De gemeente Woerden heeft de afgelopen jaren in diverse documenten uitgesproken dat zij sterker wil inzetten op de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners. In het collegeprogramma staan de doelen “meedoen” en “een sterke, lokale samenleving” centraal. Het regiedocument *Excelleren als drijfveer* maakt vervolgens een vertaling van het collegeprogramma door streefpunten te benoemen op de onderdelen van dienstverlening, een regisserende rol van de gemeente en het kostenbewustzijn. Dit leidt in het Meerjarenperspectief tot een aantal uitgangspunten waarmee wordt benadrukt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners centraal staat. Welke kansen en bedreigingen er zijn voor een groter beroep op de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners, wordt in kaart gebracht in de hoofdstukken 2 en 3.

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden trends omschreven die bevorderend of belemmerend werken op de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners. Daarbij wordt gekeken naar demografische trends, economische trends, sociaal-maatschappelijke trends en politiek-juridische trends. Dit resulteert in een overzicht van kansen en bedreigingen.

2.2. Demografische trends

De prognose is dat het percentage ouderen in Nederland rond 2035 boven de 25 procent ligt. Er bestaan echter belangrijke regionale verschillen in het tempo van de vergrijzing. Voor Woerden geldt dat het aantal ouderen in de periode 2011-2015 stijgt met 0,8 procentpunt (tabel 1). Er is dus sprake van een lichte vergrijzing. Ook neemt het aantal jongeren af met 0,8 procentpunt (tabel 2). Er is dus tevens sprake van een lichte ontgroening. Woerden blijkt in vergelijking met omliggende gemeenten een gemiddelde gemeente. Zowel de vergrijzing als de ontgroening verlopen het traagst in Utrecht met 0,2 procentpunt. De vergrijzing gaat in de gemeente Nieuwegein daarentegen het hardst, waar het percentage ouderen toeneemt met 1,7 procentpunt. Nieuwegein en De Ronde Venen zijn de gemeenten waar het aantal jongeren het hardst afneemt, namelijk met 1,2 procentpunt.

Er zijn geen betrouwbare cijfers die aangeven hoe de vergrijzing of vergroening zich in de wijken van Woerden ontwikkelt. Wel is het aantal ouderen en jongeren per wijk bekend. Daaruit blijkt dat in de wijk Staatsliedenkwartier relatief veel senioren wonen. Van de inwoners uit deze wijk is 27 procent 65 jaar of ouder. De wijk Snel en Polanen is vooral een kinderrijke buurt. Daar valt 26 procent van de inwoners in de leeftijdscategorie 0 – 19 jaar (tabel 3).

Kansen

- De vergrijzing en ontgroening verlopen in Woerden relatief langzaam ten opzichte van een aantal omliggende gemeenten.
- De relatieve toename van het aantal (vitale) ouderen draagt bij aan de sterke samenleving om er extra mogelijkheden voor vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Bedreigingen

- De vergrijzing verloopt weliswaar langzaam. Er is wel degelijk sprake van een toename van het aantal inwoners dat in potentie minder zelfredzaam is en beperktere mogelijkheden heeft tot maatschappelijke participatie.

2.3. Economische trends

Nederland verkeert sinds april 2008 in een financieel-economische crisis. Deze heeft gevolgen voor de staatsbegroting. Het kabinet heeft in het Regeerakkoord afgesproken 18 miljard euro te bezuinigen. Deze bezuinigingen raken ook de gemeenten.

Het college wil in het kader van haar doel 'Een gezond huishoudbboekje' zoveel bezuinigingen dat een sluitende meerjarenbegroting 2012-2015 ontstaat. De totale bezuinigingstaakstelling wordt bepaald door kritisch te kijken naar bestaande ontwikkelingen, onvermijdelijke ontwikkelingen en de wens voor nieuwe beleidsinitiatieven.

Dit heeft mede tot gevolg dat er de komende jaren minder budget is voor de instandhouding en verstrekking van diverse voorzieningen. Zo zal sprake zijn van een versobering in de verstrekking van huishoudelijke hulp, woningaanpassingen, rolstoelen en vervoersvoorzieningen in combinatie met een groter beroep op de eigen kracht. De criteria voor een toekenning van hulp bij het huishouden worden aangescherpt en mogelijk gaan gebruikers in bepaalde inkomensgroepen het eerste uur hulp zelf betalen. Er wordt voor een aantal voorzieningen bovendien een hogere eigen bijdrage gerekend.

Het college heeft bij de invulling van de bezuinigingen voor 2012 geen bezuiniging toegepast bij aanbieders van informele zorg. Wel versobert een aantal collectieve voorzieningen. Allereerst vervalt het algemene karakter van het maatschappelijk werk en wordt dit beperkt tot een aanbod aan specifieke kwetsbare groepen. Daarnaast is besloten te korten op de subsidie voor de bibliotheek, de zwemverenigingen en diverse culturele instellingen. Tenslotte vindt er een bezuiniging plaats door het peuterspeelzaalwerk onder te brengen bij de kinderopvang.

Nader onderzoek wordt nog gedaan naar de uitvoering van de sociale recherche en de BBZ. Mogelijk wordt bezuinigd op de bemiddelingskosten voor kinderopvang ten behoeve van uitkeringsgerechtigden in een re-integratietraject. In het licht van het collegedoeel 'iedereen doet mee' is ervoor gekozen de minima te ontzien. Er worden geen bezuinigingen voorgesteld.

Voor inwoners leidt de crisis tot werkloosheid en het verlies in koopkracht. In mei 2011 waren er 708 niet werkende werkzoekenden (nww). Dat is 2,8 procent van de totale beroepsbevolking van Woerden. Er is sprake van een lichte daling van 4 procent ten opzichte van mei 2010.

Er zijn geen cijfers die aangeven hoe de werkloosheid zich in de wijken van Woerden ontwikkelt. Wel is er informatie beschikbaar met betrekking tot het aantal uitkeringsgerechtigden per wijk. Deze informatie staat vermeld in hoofdstuk 3.

Kansen

- De bezuinigingen bij Rijk en gemeente hebben tot gevolg dat voorzieningen minder vanzelfsprekend worden verstrekt. Er is dus een kans om de eigen kracht van mensen meer aan te spreken en de omgeving te mobiliseren om participatieproblemen weg te nemen. Er is een prikkel om als burger zelf verantwoordelijkheid te nemen als die ruimte bestaat.
- Het aantal niet werkende werkzoekenden is in één jaar tijd licht gedaald naar 2,8 procent van de beroepsbevolking van Woerden.
- Er is niet bezuinigd op de aanbieders van informele zorg en de minima zijn ontzien.

Bedreigingen

- Er is minder budget beschikbaar voor de verstrekking van individuele voorzieningen.

- Er is minder budget beschikbaar voor de instandhouding van een aantal collectieve voorzieningen.

2.4. Sociale, maatschappelijke en culturele trends

De gezondheid en levensstijl van mensen bepaalt in hoge mate of zij maatschappelijk participeren en zelfredzaam zijn. Daarom is hieronder op basis van gegevens uit de gezondheidsmonitoren (2009) van GGD Midden Nederland in kaart gebracht welke gezondheidsproblemen verhoogd binnen Woerden voorkomen. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de problemen van volwassenen en de problemen van jongeren (4 tot 12 jaar).

Uitkomst is dat volwassenen vooral hoog scoren als het gaat om eenzaamheid, rookgedrag, overmatig alcoholgebruik en huiselijk geweld. Bij jongeren zijn vooral het ziekteverzuim, het gebruik van pijnstillers, de aanwezigheid van psychosociale problemen en het overmatige alcoholgebruik belangrijke aandachtspunten (tabel 7).

Bovenstaande resultaten zijn niet beschikbaar op wijkniveau. Wel is bekend dat een niet-westerse achtergrond en een lage sociaal-economische positie de kansen op gezondheidsproblemen vergroten. Dit verband wordt gelegd op basis van gegevens van het RIVM (nationaalkompas.nl). Ook verhogen een echtscheiding of het overlijden van de partner de kans op psychosociale problemen.

In de wijken Schilderskwartier en Molenvliet wonen relatief veel niet westerse allochtonen. In Schilderskwartier is dit 21 procent en in Molenvliet 18 procent. Het gemiddelde van Woerden is daarentegen 14 procent. Overigens zitten de wijken Harmelen, Kamerik en Zegveld met respectievelijk 9 procent, 7 procent en 7 procent onder het gemiddelde van Woerden (tabel 8).

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het product bijstandsuitkering, minimaregeling en schuldhulpverlening. Inwoners die dit afnemen, blijken vooral woonachtig te zijn in de wijken Schilderskwartier en Molenvliet. Maar ook de wijken Harmelen en Bloemen en Bomenkwartier vragen om aandacht (tabel 6).

In alle wijken is het aandeel gescheiden inwoners laag (4 tot 7 procent). In de wijk Binnenstad ligt het aandeel gescheiden inwoners per wijk met 7 procent enigszins boven het gemiddelde van Woerden (5 procent). In de wijk Molenvliet woont bijna een kwart (23 procent) van alle gescheiden inwoners in Woerden. In de wijken Zegveld, Binnenstad en Kamerik is het aandeel gescheiden inwoners op het totaal van gescheiden inwoners in de gemeente Woerden daarentegen met respectievelijk 4 procent, 5 procent en 6 procent beperkt (tabel 9).

Weduwen en weduwnaars wonen vooral in de wijken Harmelen, Schilderskwartier en Staatsliedenkwartier. Daar is het aandeel weduwen/weduwnaars het grootst met respectievelijk 16 procent, 17 procent en 18 procent van het totaal aantal weduwen en weduwnaars in Woerden. Binnen de wijken zijn weduwen en weduwnaars een kleine minderheid, met een gemiddeld aandeel van 4 procent. In de wijk Staatsliedenkwartier is het aandeel weduwen/weduwnaars het hoogst boven het gemiddelde van Woerden met 9 procent (tabel 10).

Kansen

- Op wijkniveau zijn weduwen en weduwnaars, gescheiden inwoners en inwoners die afhankelijk zijn van bijstand, minimaregelingen en schuldhulpverlening een kleine minderheid.

Bedreigingen

- Volwassenen in Woerden scoren vooral hoog als het gaat om eenzaamheid, rookgedrag, overmatig alcoholgebruik en huiselijk geweld.
- Bij jongeren zijn vooral het ziekteverzuim, het gebruik van pijnstillers, de aanwezigheid van psychosociale problemen en het overmatige alcoholgebruik problematisch.
- In de wijken Schilderskwartier en Molenvliet is sprake van een verhoogd risico op gezondheidsproblemen omdat daar sprake is van een verhoogde aanwezigheid van niet-westerse allochtonen en een concentratie van inwoners met een lage sociaal-economische positie.

2.5. Politiek-juridische trends

Hieronder wordt ingegaan op een aantal stelselwijzigingen zoals de transitie jeugdzorg, de invoering van de Wet Werken naar vermogen, de overheveling van Begeleiding uit de AWBZ, de wijzigingen binnen Passend Onderwijs en de VNG programma's Welzijn Nieuwe Stijl en de Kanteling van de Wmo. Bij elke trend worden de kansen en bedreigingen in beeld gebracht.

2.5.1. Transitie Jeugdzorg

Zorgwekkend is de constatering dat we in Nederland enerzijds het hoogste welbevinden onder de 'doorsnee' jeugd hebben, maar anderzijds een explosieve groei zien van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van een vorm van zorg. Deze ontwikkeling vraagt om verklaringen, maar noodzaakt ook tot grondige bezinning op de bestaande inrichting van de jeugdzorg. De evaluatie van de Wet op de jeugdzorg bevestigt deze conclusie. Het is onvoldoende gelukt om de samenhangende zorg die met de wet werd beoogd te realiseren. Een omslag is nodig naar een vereenvoudigd stelsel en een nieuwe manier van werken. Het vorige kabinet heeft zich uitgesproken voor decentralisatie van jeugdzorg naar gemeenten. Het huidige kabinet heeft deze lijn met het regeerakkoord bevestigd:

- Gemeenten worden financieel en uitvoeringstechnisch verantwoordelijk voor de uitvoering van alle jeugdzorg die nu onder het Rijk, de provincies, de gemeenten, de AWBZ en de ZvW valt
- Er moet één financieringssysteem komen voor het huidige preventieve beleid, de huidige vrijwillige provinciale jeugdzorg, de jeugd-lvg en jeugd-ggz.
- De Centra voor Jeugd en Gezin zullen bij de overheveling naar de (samenwerkende) gemeenten gaan dienen als front office voor alle jeugdzorg van de gemeenten.

In het strategisch visiedocument van de G32 wordt bepleit dat de ondersteuningsbehoefte en de mate van zelfredzaamheid leidend is voor de inzet

van hulp. Die moet beschikbaar zijn in de directe omgeving van jeugdigen en gezinnen en gericht zijn op het versterken van de mogelijkheden om problemen eerst zelf aan te pakken. Streven is dat zij – waar dat verantwoord kan – in hun eigen omgeving blijven functioneren. Dat kan overigens ook betekenen dat langdurige ondersteuning nodig is.

Uit de rapportage *Kind in Tel* (2010) van het Verweij Jonker Instituut blijkt dat in 2010 circa 179 kinderen en jongeren (0-17 jaar) uit Woerden een indicatie tot hulp ontvingen van Bureau Jeugdzorg. Ook werden er in Woerden 45 meldingen gedaan van kindermishandeling.

Kansen

- Door de transitie van de jeugdzorg komt er een duidelijke regiefunctie van de gemeente op de jeugdzorg. De gemeente is systeemverantwoordelijk doordat preventieve maatregelen kunnen voorkomen dat problemen binnen een gezin zodanig escaleren dat zware jeugdzorg noodzakelijk is.
- Integrale samenwerking met sociaal-maatschappelijk middenveld wordt bevorderd door de transitie van de jeugdzorg
- De transitie van de jeugdzorg biedt afstemmingsmogelijkheden tussen verschillende beleidsterreinen
- De transitie van de jeugdzorg biedt kansen om via een integrale benadering ook de eigen beleidsdoelen te realiseren
- De gemeente krijgt door de transitie van de jeugdzorg meer invloed. De samenwerking met het onderwijs wordt minder vrijblijvend

Bedreigingen

- De transitie van de jeugdzorg vindt plaats met een korting van 9 procent. Het is de vraag of de toegekende financiële middelen volstaan om de jeugdzorg vanuit de gemeente goed neer te zetten.
- De transitie van de jeugdzorg kan voor de gemeente imagoschade met zich meebrengen die mede bepaald wordt door de capaciteitsproblemen bij Bureau Jeugdzorg. Zo wordt de gemeente verantwoordelijk voor de wachtlijsten in de jeugdzorg en de eventuele maatschappelijke problemen die ontstaan.

2.5.2. Werken naar vermogen

Mensen met een arbeidsbeperking moeten, meer dan nu het geval is, in een reguliere baan aan de slag. Veel mensen, die nu vaak nog in een uitkering zitten, willen en kunnen dat ook. De arbeidsparticipatie moet omhoog voor het behoud van ons stelsel van sociale zekerheid en de welvaart in Nederland. Bovendien zal er door de vergrijzing ook steeds meer vraag naar nieuwe arbeidskrachten zijn. Het kabinet is daarom voornemens om op 1 januari 2013 de nieuwe Wet werken naar vermogen (WWNV) in te voeren – een uniforme regeling die meer mensen aan werk moet helpen.

Nederland kent diverse regelingen om mensen aan de slag te helpen. Het gaat om de WWB/WIJ, de Wajong en de Wsw. Hoewel deze regelingen hetzelfde doel hebben – mensen vanuit een uitkering aan het werk krijgen – verschillen de rechten

en plichten. Zo varieert bijvoorbeeld de hoogte van de inkomensondersteuning. Ook de mogelijkheden om iemand aan een baan te helpen zijn per regeling anders. Bovendien voeren verschillende instanties de regelingen nu uit. Het stelsel is hierdoor uitgegroeid tot een lappendeken aan regelingen met onderling onvoldoende samenhang.

Met de Wet Werken naar vermogen (WWNV) moet het stelsel transparanter en eenvoudiger worden. Het geldt om mensen te helpen weer aan de slag te gaan - dat nu in verschillende potjes zit - komt in één pot, bij de gemeente. Die kan hierdoor beter maatwerk leveren en mensen zo effectief mogelijk helpen. Bovendien geeft de WWNV mensen die (gedeeltelijk) kunnen werken zoveel mogelijk gelijke rechten, plichten én kansen op een baan.

De WWNV komt in de plaats van de Wet Werk en Bijstand (WWB) en de Wet Investeren in Jongeren (WIJ). Daarnaast zullen mensen uit de Wajong die kunnen werken en mensen die straks aankloppen bij de sociale werkvoorziening, maar in staat zijn bij een gewone werkgever aan de slag te gaan, onder de WWNV vallen. Er zal sprake zijn van een aanpassing van de indicatieniveaus waardoor de instroom voor Wajong en Wsw naar verwachting afneemt.

De Wajong blijft bestaan als vangnet voor jonggehandicapten die helemaal nooit kunnen werken. De sociale werkvoorziening blijft intact als voorziening voor 'beschut werk', maar het aantal plekken zal op termijn teruglopen omdat meer mensen bij een gewone werkgever aan de slag kunnen.

Onder de WWNV geldt dat mensen in de eerste plaats zelf verantwoordelijk zijn voor een inkomen om te kunnen leven. Lukt dat niet, dan kunnen zij een beroep doen op de overheid om hen daarbij te helpen of in het uiterste geval voor een uitkering. Dit houdt bijvoorbeeld in dat bij de vaststelling of iemand recht heeft op een uitkering eerst wordt gekeken naar eventuele inkomsten van de partner (en andere gezinsleden) en naar het eigen vermogen.

Het kabinet wil het bovendien voor werkgevers aantrekkelijker maken mensen met een arbeidsbeperking een baan te geven. Dit gebeurt door middel van loondispensatie. Een werkgever kan dan vrijstelling krijgen van de verplichting het wettelijk minimumloon te betalen als iemand dat (nog) niet zelfstandig kan verdienen. Gemeenten gaan werkgevers – net als nu al gebeurt - actief benaderen om mensen uit de doelgroep van de WWNV aan te nemen.

Kansen

- Invoering van de Wet Werken naar vermogen leidt tot ontschotting van middelen
- De Wet Werken naar vermogen biedt mogelijkheden tot een integrale aanpak van de arbeidsreserve

Bedreigingen

- De neiging om re-integratietrajecten van het UWV een-op-een over te nemen zonder te kijken naar collectieve oplossingen
- Bezuinigingen met betrekking tot Werken naar vermogen zijn reeds aan de orde, nog voor de ingang van nieuwe wetgeving

- Het risico van lokaal te snel willen bezuinigen zonder te investeren in visie/kaderstellend beleid
- Te weinig middelen beschikbaar voor de implementatie van WWNV

2.5.3. Passend Onderwijs

Doel van passend onderwijs moet zijn zo goed mogelijk onderwijs te bieden aan ieder kind, ongeacht de extra zorgbehoefte. Met het huidige stelsel lukt dat niet. Bij invoering van de leerlinggebonden financiering (rugzakjes) in 2003, was de verwachting dat het aantal leerlingen met een indicering voor 'zware' zorg, zou stabiliseren. Deze verwachting is onterecht gebleken. Het stelsel nodigt vooral uit om zoveel mogelijk leerlingen te indiceren om daarmee extra middelen aan te dragen (rugzak) of te verwijzen naar het speciaal onderwijs of naar speciale jeugdzorg. Sommige leerlingen worden daardoor onnodig gestigmatiseerd. Bovendien zijn er wachtlijsten voor het speciaal onderwijs en zitten jaarlijks tussen de 2500 en 3000 kinderen langer dan vier weken thuis.

Het kabinet hanteert de volgende uitgangspunten voor een nieuw stelsel:

- Een eenvoudiger stelsel
- Een heldere verantwoordelijkheidsverdeling
- Een bekostigingsmodel met ruimte voor maatwerk
- Meer kwaliteit
- Goed toegeruste docenten en schoolleiders
- Een vruchtbare samenwerking met gemeenten

Scholen krijgen in het nieuwe stelsel een zorgplicht. Als de school het kind zelf geen passend onderwijs kan bieden, heeft de school de taak binnen het samenwerkingsverband het kind een zo goed mogelijke plek op een andere school aan te bieden. Daarbij wordt rekening gehouden met afspraken die binnen het samenwerkingsverband zijn gemaakt over specifieke zorgprofielen van afzonderlijke scholen. Ouders hoeven op deze manier niet zelf alle scholen af om een plek voor hun kind te vinden.

Om aan deze zorgplicht te kunnen voldoen, werken scholen samen en wordt "lichte" en "zware" zorg onder één verantwoordelijkheid gebracht. Doel is het verminderen van de bureaucratie en het mogelijk maken van meer maatwerk in het zorgaanbod voor leerlingen. Waar voorheen aparte structuren bestonden voor lichte en zware zorg, zullen alle scholen voor primair onderwijs en scholen voor speciaal onderwijs, behoudens scholen voor cluster 1 en 2, nu samenwerken in één structuur om voor leerlingen zo goed mogelijk passend onderwijs te bieden. Hetzelfde geldt voor het voortgezet onderwijs.

Verder komt er een nieuwe regionale indeling voor de samenwerkingsverbanden. De regionale indeling maakt een betere samenwerking tussen scholen en andere partners zoals jeugdhulpverlening mogelijk, en maakt het voor ouders mogelijk een goede plek zo dicht mogelijk bij huis te vinden. De regionale indeling wordt landelijk vastgesteld. Uitgangspunt hierbij is de indeling van de huidige samenwerkingsverbanden in het voortgezet onderwijs.

De geografisch afgebakende, grotere samenwerkingsverbanden krijgen een vast budget. Dat budget is – net als in het bestaande model voor WSNS - gebaseerd op het aantal leerlingen dat binnen het samenwerkingsverband onderwijs volgt. Binnen het samenwerkingsverband worden afspraken gemaakt over de verdeling van geld. De huidige indicatiestelling (v)so en lgf wordt afgeschaft. Ook het geld voor cluster 3 en 4 wordt daarom via deze verdeelsystematiek gebudgetteerd toegevoegd aan de bestaande middelen (voor lichte zorg) voor het samenwerkingsverband. Dat betekent dat elk samenwerkingsverband een rekening krijgt voor elke leerling uit de regio die deelneemt aan het speciaal onderwijs. Lwoo (leerwegondersteunend onderwijs) en PrO (praktijkonderwijs) blijven toegekend aan de scholen, maar worden wel gebudgetteerd. Dit systeem zal worden aangepast. De manier waarop wordt nog onderzocht.

Kansen

- De gemeente krijgt een regierol, dus meer kans om via een integrale benadering ook de eigen beleidsdoelen te realiseren.
- De gemeente krijgt meer invloed. De samenwerking met het onderwijs wordt minder vrijblijvend.

Bedreigingen

- Mogelijk ontstaan als gevolg van wijzigingen in het kader van Passend Onderwijs tussenvoorzieningen voor leerlingen die speciale zorg nodig hebben. Daarvoor is dan huisvesting nodig waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. De verwachting is niet dat het dan om grootschalige voorzieningen zal gaan
- Mogelijk hebben de wijzigingen in het kader van Passend Onderwijs consequenties voor leerlingenvervoer. Dat is het geval als er meer leerlingen naar speciaal onderwijs verwezen worden. In het nieuwe stelsel is echter juist de prikkel aanwezig om dit niet te doen.
- De gemeente krijgt meer verantwoordelijkheid voor het integrale aanbod rond het onderwijs: aansluiting van de jeugdketen op het onderwijs, sluitende afspraken daarover, koppeling met regionaal arbeidsmarktbeleid. Hiervoor is personele capaciteit nodig.

2.5.4. Begeleiding van AWBZ naar Wmo

Dagbesteding en begeleiding verdwijnen uit de AWBZ. Gemeenten krijgen de taak om passende ondersteuning te regelen, op basis van de Wmo. De begeleiding moet dicht bij de burger, op het lokale niveau, door maatwerk georganiseerd worden. Op dat niveau kunnen gemeenten ook verschillende beleidsterreinen met elkaar verbinden. Zo kan de begeleiding meer doelmatig en meer effectief worden georganiseerd. Om die redenen heeft het Rijk besloten de functie begeleiding uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) te schrappen en de met de extramurale AWBZ-begeleiding te bereiken resultaten onder de reikwijdte van de compensatieplicht van de Wmo te brengen.

De algemeen geldende definitie van Begeleiding luidt sinds 2009 als volgt:

Begeleiding omvat door een instelling te verlenen ondersteunende en activerende activiteiten, niet zijnde persoonlijke verzorging, gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid van de verzekerde met ernstig regieverlies of met een ernstige, invaliderende aandoening of beperking.

Belangrijk criterium voor de inzet van Begeleiding is dat het opname in een instelling of verwaarlozing moet voorkomen. Om die reden komen in het kader van de eerste AWBZ pakketmaatregelen uit 2010 reeds cliënten met een lichte beperking niet langer in aanmerking voor Begeleiding binnen de AWBZ. Zij worden voldoende zelfredzaam geacht om eventuele participatieproblemen lokaal, eventueel met inzet van Wmo-voorzieningen, op te lossen. Per 2013/2014 geldt dit ook voor cliënten met een matige of zware beperking. Dit betekent dat cliënten met somatische, psychosociale, psychogeriatrische of psychiatrische beperking hun hulpvragen inzake begeleiding en dagbesteding tot de gemeente (het Wmo-loket) gaan richten. Ook cliënten met een zintuiglijke, lichamelijke of verstandelijke handicap worden met deze wijziging geconfronteerd.

Gemeenten krijgen er met deze overheveling een forse ondersteuningstaak in de Wmo bij. Ter vergelijking: bij de decentralisatie van de huishoudelijke hulp in 2007 ging het landelijk om een budget van ongeveer € 1,2 miljard. Bij de decentralisatie van begeleiding gaat het om een budget van circa € 3 miljard. Bovendien krijgen gemeenten te maken met een grote diversiteit aan doelgroepen, die bovendien relatief onbekend voor hen zijn zoals inwoners met een zintuiglijke handicap en inwoners met een verstandelijke handicap. Er gaan geen verzekerde rechten over; de gemeente zal de begeleiding onder de compensatieplicht opnieuw moeten vormgeven.

Inmiddels is bekend dat op 1 januari 2011 in totaal 550 inwoners uit Woerden een indicatie voor de functie AWBZ Begeleiding (zonder verblijf) hadden. De grootste groep met begeleiding heeft een psychiatrische aandoening en is 18 jaar of ouder (zie figuur A).

Kansen

- De overheveling van Begeleiding uit de AWBZ biedt extra mogelijkheden om de Wmo in de volle breedte in te voeren.
- De overheveling van Begeleiding uit de AWBZ biedt extra mogelijkheden om meer koppelingen met voorzieningen te realiseren.
- De overheveling van Begeleiding uit de AWBZ bevordert een brede inzet van organisaties.

Bedreigingen

- Beschikbaarheid over te weinig financiële middelen voor de overheveling van AWBZ begeleiding naar de Wmo.
- Door de overheveling van AWBZ begeleiding naar de Wmo ontstaat een hogere caseload in het Wmo loket.
- Beperkte kennis over kwetsbare doelgroepen in Wmo Loket.
- Kwetsbare inwoners worden getroffen door bezuinigingen.

2.5.5. Programma Welzijn nieuwe stijl

De Wmo is vanaf 1 januari 2007 van kracht. Veel gemeenten hebben zich in eerste instantie vooral gericht op het op orde krijgen van de nieuwe taken (hulp bij het huishouden, informatie en advies, mantelzorgondersteuning, etcetera). Medio 2010 zijn nog niet alle gemeenten volledig toegekomen aan het in de volle breedte benutten van de ruimte die de Wmo biedt voor maatwerk, verbinden en integraliteit.

Voorwaarden voor succes zijn onder andere dat de (sturings)relatie tussen gemeenten en welzijnsorganisaties en de kwaliteit en professionaliteit van het welzijnswerk op orde zijn. Om op deze twee punten een verbeterslag te kunnen maken heeft het ministerie van VWS samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en werkgeversorganisatie MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening (W&MD) het landelijke programma 'Welzijn Nieuwe Stijl' gelanceerd. Het programma wil stimuleren, inspireren en concrete handreikingen bieden. Daarbij wordt aangesloten bij wat gemeenten en instellingen zelf al aan verbeteringen aan het doorvoeren zijn en de fase waarin dat proces verkeert.

Welzijn Nieuwe Stijl kent acht bakens (kenmerken). Deze geven richting aan de kwaliteitsontwikkeling van de welzijnssector en zijn daarmee ook voor gemeenten in hun rol als opdrachtgever relevant. De 8 bakens van Welzijn Nieuwe Stijl zijn:

1. gericht op de vraag achter de vraag;
2. gebaseerd op de eigen kracht van de burger;
3. direct er op af;
4. formeel en informeel in optimale verhouding;
5. doordachte balans van collectief en individueel;
6. integraal werken;
7. niet vrijblijvend, maar resultaatgericht;
8. gebaseerd op ruimte voor de professional.

Deze bakens zijn bedoeld om richting te geven aan de uitvoering van het programma Welzijn Nieuwe Stijl, zowel voor de welzijnsorganisaties als voor de gemeenten. Zo is in Woerden gewerkt aan de invulling en het ontwikkelen van een goede opdrachtgevers-opdrachtnemersrol. De gemeente wil haar eigen beleidsvisie vertalen en concretiseren in een integrale opdracht aan Welzijn Woerden die past binnen de gemeentelijke beleidscyclus en die politiek verankerd is. Welzijn Woerden wil een heldere rolverdeling en de samenwerkingsrelatie met de gemeente uitbouwen waardoor de organisatie kan werken aan inhoud, attitude van medewerkers en het imago van welzijn. De gemeente wil nadrukkelijk de opgedane kennis inzetten bij andere organisaties waar budgetcontracten aan de orde zijn.

Kansen

- Programma Welzijn Nieuwe Stijl biedt ondersteuning bij het benutten van eigen kracht binnen de gemeente.
- Programma Welzijn Nieuwe Stijl draagt bij aan de profilering van de nieuwe welzijnsorganisatie Welzijn Woerden.

- Programma Welzijn Nieuwe Stijl draagt bij aan de totstandkoming van ondersteuning op maat van (groepen) inwoners die inzet willen leveren.
- Programma Welzijn Nieuwe Stijl bevordert de keuzemogelijkheid van de gemeente bij afname producten dmv. professioneel opdrachtgeverschap.

Bedreigingen

- Het gevaar is aanwezig dat Welzijn Nieuwe Stijl slechts oude wijn in nieuwe zakken biedt.
- Bezuinigingen zijn niet de beste aanleiding om tot veranderingen in de relatie tot maatschappelijke organisaties te komen.
- Personeelsbestand van welzijnsinstellingen is mogelijk niet toegerust op nieuwe taken.

2.5.6. Kanteling Wmo

De Wmo die in 2007 werd geïntroduceerd, is feitelijk een samenvoeging van de oude Welzijnswet, de Wet Voorziening Gehandicapten (Wvg) en delen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Het biedt een wettelijk kader voor samenhangend lokaal sociaal beleid, waarin de burger en diens eigen kracht centraal komen te staan. Dat principe is vastgelegd in de vervanging van de zogeheten zorgplicht uit de Wvg door een compensatieplicht. Gemeenten hebben daarmee de ruimte gekregen om meer rekening te houden met de eigen kracht en verantwoordelijkheid van inwoners. Bij de indicatiestelling voor individuele voorzieningen betekent dit bijvoorbeeld dat tevens wordt gekeken naar de mogelijke inzet van mantelzorgers en vrijwilligers bij participatieproblemen of het beroep dat gedaan kan worden op collectieve voorzieningen. De beperkingen van inwoners op het gebied van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie worden daarmee zo volledig mogelijk gecompenseerd, zonder dat de gemeente oplossingen financiert door vanzelfsprekend individuele voorzieningen te verstrekken.

Die centrale plaats voor de eigen kracht en verantwoordelijkheid van inwoners is de afgelopen jaren maar gedeeltelijk tot stand gekomen. De invoering van de Wmo betekende ook de overheveling van hulp bij het huishouden vanuit de AWBZ naar gemeenten. Die overheveling ging niet zonder problemen. Veel aandacht ging naar aanbestedingsprocedures, herindicaties en problemen bij de zorgaanbieders zelf. Dit slokte alle aandacht op van gemeenten, waardoor zij slechts in beperkte mate invulling gaven aan het beginsel van de compensatieplicht. Tijdens het indicatieproces was nog onvoldoende oog voor het lokale aanbod van collectieve voorzieningen, informele zorg en mantelzorgondersteuning. De eigen kracht van de cliënt en diens informele netwerk werd maar in beperkte mate benut.

Het Ministerie van VWS en de Vereniging Nederlandse Gemeenten benadrukten tijdens de jaarlijkse Wmo congressen nog eens het belang van de eigen kracht van inwoners, van een meer ondernemende instelling van welzijnsorganisaties en van een meer regisserende rol van gemeenten. Daartoe introduceerden zij het programma De Kanteling van de Wmo. Dit programma is erop gericht de vanzelfsprekendheid ten aanzien van de inzet van specialistische zorg en de verstrekking van individuele voorzieningen te vervangen door een vanzelfsprekendheid dat er eerst wordt gekeken naar wat mensen zelf kunnen doen

zonder daarbij afhankelijk te raken van door de overheid gefinancierde diensten en voorzieningen. De gemeente heeft daarbij slechts een regisserende rol door te voorzien in een vruchtbare bodem voor maatschappelijke initiatieven, een wijkgerichte aanpak en een passend, op maat gesneden aanbod van collectieve voorzieningen en informele zorg. Zij durft meer aan inwoners en maatschappelijke partners over te laten en wil nog slechts voorzieningen bieden voor de zeer kwetsbaren.

Kansen

- De Kanteling van de Wmo bevordert de participatie van inwoners.
- De Kanteling van de Wmo benut eigen kracht en oplossingsmogelijkheden van inwoners.
- De Kanteling van de Wmo draagt bij aan een vermindering van individuele verstrekkingen.
- De Kanteling van de Wmo betekent een beter benutten van informele zorg.

Bedreigingen

- De Kanteling van de Wmo betekent ook hogere kosten voor collectieve voorzieningen want de participatie neemt toe.
- De Kanteling van de Wmo leidt er ook toe dat de grenzen bij inzet van de vrijwilligersorganisaties worden bereikt.
- Consulents Wmo zijn nog onvoldoende toegerust voor de nieuwe werkwijze die hoort bij de Kanteling van de Wmo.
- Er zijn verschillen in het aanbod binnen wijken en dorpen bij informele inzet.

2.6. Samenvatting: overzicht van kansen en bedreigingen

In dit hoofdstuk zijn op een aantal terreinen de kansen en bedreigingen in kaart gebracht voor een sterkere inzet van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het eigen netwerk van zijn inwoners. Allereerst is gekeken naar demografische trends. De vergrijzing en ontgroening blijken in Woerden relatief langzaam te verlopen in vergelijking met een aantal omliggende gemeenten. Niettemin is een stijging te verwachten van het aantal senioren, wat betekent dat binnen de gemeente Woerden het aantal inwoners toeneemt dat beperkingen ervaart bij het benutten van de eigen kracht.

De bezuinigingen bij Rijk en gemeente hebben tot gevolg dat voorzieningen aan deze inwoners minder vanzelfsprekend worden verstrekt. Deze economische ontwikkeling kan werken als een prikkel voor deze inwoners om meer zelf verantwoordelijkheid te nemen en de omgeving te mobiliseren om participatieproblemen weg te nemen. Bij veel mensen blijkt werkloosheid daarbij geen belemmering. Slechts 2,8 procent van de beroepsbevolking was in mei 2011 niet werkend werkzoekend. Er is daarbij sprake van een lichte daling ten opzichte van mei 2010. Dit lage werkloosheidscijfer is een gunstige voorwaarde voor een zelfredzame opstelling van inwoners.

Naast deze factoren is ook de gezondheid van inwoners van invloed op de mate waarin inwoners van Woerden zelfredzaam zijn en maatschappelijk participeren. Volwassenen in Woerden scoren vooral hoog als het gaat om eenzaamheid, rookgedrag, overmatig alcoholgebruik en huiselijk geweld. Bij jongeren zijn vooral het ziekteverzuim, het gebruik van pijnstillers, de aanwezigheid van psychosociale problemen en het overmatig alcoholgebruik problematisch.

In de wijken Schilderskwartier en Molenvliet is sprake van een verhoogd risico op deze gezondheidsproblemen omdat daar sprake is van een verhoogde aanwezigheid van niet-westerse allochtonen en een concentratie van inwoners met een lage sociaal-economische positie.

Tenslotte bieden diverse stelselwijzigingen en andere veranderingen binnen de domeinen van werk en inkomen, zorg, welzijn, onderwijs en leefbaarheid zowel kansen als bedreigingen. De veranderingen zijn een kansrijke ontwikkeling omdat gemeenten meer systeemverantwoordelijkheid krijgen, vraagstukken integraal kunnen oppakken en een extra positieve prikkel ervaren bij het inzetten van preventieve maatregelen. Tevens is sprake van een bedreiging omdat de stelselwijzigingen in tijden van economische crisis niet altijd gepaard gaan met afdoende budget en het de vraag is of het ambtelijke apparaat in frontoffice en backoffice voldoende is toegerust om zoveel veranderingen ineens te realiseren. Het risico daarbij is dat de inkoop van zorg, begeleiding en re-integratietrajecten die momenteel wordt uitgevoerd door het zorgkantoor, de provincie en UWV, één-op-één worden voortgezet door gemeenten. De kansen die er zijn om sterker in te zetten op eigen kracht, eigen netwerken en collectieve voorzieningen worden dan onvoldoende benut.

3.1. Inleiding

In hoofdstuk 2 is in kaart gebracht welke trends kansen en bedreigingen vormen voor een groter beroep van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het eigen netwerk van haar inwoners. In dit hoofdstuk worden kansen en bedreigingen vooral benoemd door het bestaande aanbod van producten en diensten in de gemeente Woerden in kaart te brengen. Voor nu beperkt die analyse zich tot het aanbod van partners die actief zijn op het gebied van werk en inkomen, zorg en welzijn. In december 2011 wordt de Raad voorzien in een analyse die in brede zin ook de terreinen onderwijs, leefbaarheid en het lokale bedrijfsleven betreft. De analyse inzake werk en inkomen wordt daarin nog uitgebreid.

3.2. Inkomensondersteuning

Ook inwoners uit Woerden worden geraakt door werkloosheid en een verlies in koopkracht. In hoofdstuk 2 is reeds geconstateerd dat het aantal niet werkende werkzoekenden in de periode van één jaar is afgenomen naar 708 inwoners. Van hen ontvangen 383 inwoners een bijstandsuitkering.

Binnen Woerden concentreren inwoners met een bijstandsuitkering zich in een aantal wijken (tabel 6). In Woerden ontvangen 383 inwoners een bijstandsuitkering. Van hen woont 23,3 procent in Schilderskwartier en 34,7 procent in Molenvliet. Dit betekent overigens niet dat het aandeel mensen met een bijstandsuitkering in de ene wijk significant hoger is dan in de andere wijk. Dit aantal is telkens tussen de 0 en 1,5 procent van het totaal aantal inwoners van de wijk.

Dit geldt ook voor inwoners die via de gemeente schuldhelpverlening ontvangen of die aanspraak maken op een minimaregeling. Binnen de wijken vormen zij een zeer geringe minderheid. In Woerden ontvangen 197 inwoners schuldhelp en komen 413 inwoners in aanmerking voor een minimaregeling. Inwoners met schuldhelpverlening wonen vooral in Molenvliet (37,6 %) of Schilderskwartier (24,9 %). Hetzelfde geldt voor inwoners die in aanmerking komen voor een minimaregeling. Van hen woont 29,5 procent in Molenvliet en 24,7 procent in Schilderskwartier.

In het oog springt het aandeel inwoners met een uitkering dat ook in Harmelen woont (13,1 procent). En ook het aandeel inwoners met een minimavoorziening dat ook in Bloemen en Bomenkwartier woont vraagt om aandacht (13,6 procent).

Kansen

- Binnen de wijk is het aandeel van mensen met een bijstandsuitkering beperkt tot circa 1 procent. Dit betekent dat een doelgroepenbenadering effectiever kan zijn dan een wijkaanpak.

Bedreigingen

- Binnen Woerden zijn mensen met een bijstandsuitkering vooral terug te vinden in de wijken Schilderkwartier en Molenvliet. Daar komt bij dat ook de wijken Bloemen en Bomenkwartier en Harmelen zich ontwikkelen tot aandachtsgebieden.

3.3. Individuele Wmo-voorzieningen

In het kader van de Wmo verstrekt de gemeente Woerden hulp bij het huishouden, vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen en woonvoorzieningen. De verwachting is dat het beroep dat inwoners doen op deze voorzieningen de komende jaren toeneemt. Deze verwachting vormt een basis voor de begroting 2011-2015 (tabel 4). Daarin staat vermeld dat de klantgebonden lasten die samenhangen met hulp bij het huishouden in deze periode stijgen van 3,4 miljoen euro naar 5,4 miljoen euro.

Hoe de verstrekking van Wmo-voorzieningen zich de komende jaren ontwikkelt op wijkniveau is moeilijk te voorspellen. Wel is in beeld te brengen welke voorzieningen in welke wijken zijn verstrekt (tabel 11). Daarbij is uitgegaan van de periode tussen 1 januari 2010 en 1 juni 2011.

In Woerden ontvangen 594 inwoners hulp bij het huishouden. Van hen woont 19 procent in Schilderskwartier en 19 procent in Molenvliet. Dit betekent overigens niet dat het aandeel mensen met hulp bij het huishouden in de ene wijk significant hoger is dan in de andere wijk. Dit aantal is telkens tussen de 0 en 2 procent van het totaal aantal inwoners van de wijk.

Het valt op dat de wijk Schilderskwartier op alle voorzieningen relatief hoog scoort. Voor de wijk Staatsliedenkwartier geldt daarentegen dat deze alleen op rolstoelvoorzieningen en woonvoorzieningen in de top drie zit van de relatief meeste aanvragen. Voor de aanvragen hulp bij het huishouden neemt Staatsliedenkwartier een vierde plek in en voor de vervoersvoorzieningen zelfs een vijfde plaats na de wijk Bloemen en Bomenkwartier.

Deze uitkomst is opvallend omdat in de wijk Staatsliedenkwartier relatief veel senioren wonen. Van de inwoners uit deze wijk is 27 procent 65 jaar of ouder. Een conclusie kan zijn dat inwoners uit Staatsliedenkwartier minder snel een beroep doen op de gemeente bij participatieproblemen en dat dit met name blijkt uit de aanvragen voor hulp bij het huishouden en vervoersvoorzieningen.

Het tegenovergestelde geldt voor inwoners uit de wijken Schilderskwartier, Molenvliet en Harmelen. Qua aantal aanvragen zitten zij telkens in de top vier (en vaak hoger), wat erop kan duiden dat inwoners uit deze wijken mogelijk sneller een beroep doen op het aanbod van de gemeente. Zeker de vermelding van de wijk Molenvliet is in dat verband opvallend, omdat slechts 8 procent van de inwoners 65 jaar of ouder is.

De vraag is of deze uitkomsten in verband gebracht kunnen worden met de inkomenspositie van inwoners uit deze wijken. In paragraaf 3.2 is geconstateerd dat mensen die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering, minimaregeling of schuldhulpverlening vooral woonachtig zijn in de wijken Schilderskwartier en Molenvliet. Maar ook de wijken Harmelen en Bloemen en Bomenkwartier vragen om aandacht (tabel 6). Wellicht bestaat er een relatie tussen de inkomenspositie van

inwoners en de mate waarin zij bereid of in staat zijn om participatieproblemen vooral zelfstandig - zonder tussenkomst van de lokale overheid - op te lossen.

Kansen

- Binnen de wijk is het aandeel van mensen met een individuele Wmo-voorziening tussen de 0 en 2 procent. Dit betekent dat een doelgroepenbenadering effectiever kan zijn dan een wijkaanpak.
- Het valt op dat aanvragen voor hulp bij het huishouden en vervoersvoorzieningen niet relatief het vaakst komen uit de wijk Staatsliedenkwartier. Deze wijk valt hier buiten de top 3, wat erop kan wijzen dat inwoners uit Staatsliedenkwartier minder snel een beroep doen op de gemeente bij participatieproblemen. Deze uitkomst is opvallend omdat in de wijk Staatsliedenkwartier relatief veel senioren wonen. Dit zou kunnen samenhangen met een minder kwetsbare inkomenspositie van deze inwoners.

Bedreigingen

- Het valt op dat aanvragen voor Wmo-voorzieningen relatief het vaakst komen uit de wijken Schilderskwartier, Molenvliet en Harmelen. Een conclusie kan zijn dat inwoners uit deze wijken sneller een beroep doen op de gemeente bij het oplossen van participatieproblemen. Dit zou kunnen samenhangen met een meer kwetsbare inkomenspositie van deze inwoners. Zeker de vermelding van de wijk Molenvliet is in dat verband opvallend, omdat slechts 8 procent van de inwoners 65 jaar of ouder is.

3.4. Het collectieve aanbod

De lokale overheid biedt diverse individuele verstrekkingen aan op het gebied van werk en inkomen, zorg, welzijn, onderwijs en leefbaarheid. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om hulp bij het huishouden, inkomensondersteuning of leerlingenvervoer. En als gevolg van de stelselwijzigingen als omschreven in hoofdstuk 2, komen daar nog diverse diensten en producten bij. Denk bijvoorbeeld aan jeugdzorg en diverse inkomensregelingen (WIA, WW) die nu nog onder verantwoordelijkheid van andere (semi)overheden vallen.

Deze producten en diensten vormen geenszins het volledige aanbod waarover inwoners van Woerden kunnen beschikken. De gemeente Woerden subsidieert diverse organisaties die producten en diensten aanbieden die erop gericht zijn de participatie van inwoners te vergroten. Dan gaat het bijvoorbeeld om Welzijn Woerden, Zuwe Zorg en Jeugd-Punt. Maar ook zijn er organisaties die activiteiten organiseren zonder dat zij daarvoor een bijdrage van de (lokale) overheid ontvangen. Hiervan zijn de kerken een goed voorbeeld.

Dit vrij toegankelijke aanbod van collectieve voorzieningen wordt mede geboden door professionals die in loondienst zijn bij deze organisaties. Vanuit hun kennis en ervaring bieden zij deskundige zorg en begeleiding aan mensen. Organisaties die met professionals in loondienst werken maken deel uit van *het formele aanbod*. Hieronder valt bijvoorbeeld het algemeen maatschappelijk werk van Zuwe Zorg en de ouderenadviseur van Welzijn Woerden.

Daarnaast zijn er organisaties die met de inzet van vrijwilligers voorzien in producten en diensten die erop gericht zijn de participatie van inwoners te vergroten. Zo biedt Handje Helpen maatjesprojecten waarbij een vrijwilliger met een cliënt op stap gaat

en activiteiten onderneemt. Organisaties die hoofdzakelijk met vrijwilligers werken, maken deel uit van *het informele aanbod*.

Collectieve voorzieningen gelden als voorliggend op individuele voorzieningen. Een cliënt hoeft niet te beschikken over een scootmobiel of aangepaste auto als kan worden volstaan met de inzet van een vrijwilliger die bereid is een cliënt naar een afspraak te brengen. Maar ook binnen het collectieve aanbod kan de aanspraak op eigen kracht en eigen netwerk worden vergroot. De volgende vragen zijn dan van belang:

- Is subsidieverstrekking noodzakelijk voor het aanbod van bepaalde diensten en producten? Wellicht bieden niet-gesubsidieerde organisaties deze ook aan.
- Is de inzet van een professional noodzakelijk om op een bepaalde hulpvraag in te spelen? Wellicht kan met de inzet van een vrijwilliger afdoende gereageerd worden.
- Is het bieden van structurele hulp- of dienstverlening noodzakelijk? Wellicht kan de cliënt met één of enkele interventies weer zelfstandig verder.

Deze vragen maken het van belang om het bestaande aanbod van collectieve voorzieningen op deze onderdelen in kaart te brengen. Dat gebeurt hieronder.

De gemeente Woerden blijkt in hoge mate te beschikken over een zowel formeel als informeel aanbod. Dit aanbod wordt grotendeels verzorgd door organisaties die direct of indirect een subsidie van de gemeente ontvangen. Tabel 12 biedt een overzicht van organisaties die actief zijn in de gemeente Woerden. Daarbij staat vermeld of hun inzet van een vrijwillig en/of professioneel karakter is en of er wel/niet sprake is van een subsidierelatie.

Uit dit overzicht blijkt dat Zuwe Zorg, GGD Midden Nederland, Welzijn Woerden en Jeugd-Punt een financiële bijdrage ontvangen van de gemeente Woerden voor hun professionele (formele) inzet op het terrein van zorg en welzijn. Afgaand op de subsidiebedragen die zij ontvangen, zijn zij voor de gemeente Woerden belangrijke partners om de beleidsdoelen op het gebied van welzijn en zorg te realiseren. Organisaties als Handje Helpen, de Paraplu, stichting Present en diverse inloophuizen en dorps huizen bieden daarnaast een informeel aanbod op basis van de vrijwillige inzet van inwoners. Deze organisaties ontvangen daarvoor eveneens subsidie van de gemeente Woerden.

Er is echter ook een aanbod van kerken, sportverenigingen en jeugdverenigingen die in dat verband geen subsidie ontvangen. Overigens moet daarbij opgemerkt worden dat de gemeente soms in natura wel degelijk een bijdrage levert aan de continuïteit van deze organisaties. Denk bijvoorbeeld aan het kosteloos grasmaaien van de sportvelden of het beschikbaar stellen van accommodaties. In dit overzicht is verder de potentie van het lokale bedrijfsleven van Woerden nog niet betrokken.

Tenslotte zijn er ook professionele zorgaanbieders die zonder subsidie van de gemeente actief zijn in Woerden. Deze organisaties zijn echter wel degelijk afhankelijk van overheidsgelden (AWBZ) en in het kader van de stelselwijzigingen doen zij op termijn zeker een beroep op de subsidieregelingen van de gemeente om te kunnen voortbestaan.

Een voorlopige conclusie is dat dit aanbod grotendeels wordt verzorgd door organisaties die direct of indirect een subsidie van de gemeente ontvangen. De vraag is nu of deze producten en diensten van deze organisaties al dan niet

complementair zijn. Oftewel, kunnen de producten uit het informele aanbod functioneren als voorliggend op producten uit het formele aanbod? Is er sprake van een markt van elkaar beconcurrerende diensten en producten of vullen de organisaties elkaar noodzakelijk aan? Om deze vragen te beantwoorden is voor diverse organisaties bekeken in hoeverre het aanbod gericht is op de (Wmo) functies 'ontmoeting', 'dienstverlening', 'informatie en advies' en 'activering'. Het valt dan op dat organisaties die voorzien in een informeel aanbod, ondervertegenwoordigd zijn op de onderdelen 'informatie en advies' en 'activering'.

In de tabellen 13 en 14 staat het aanbod van zorgaanbieder Zuwe Zorg en welzijnsstichting Welzijn Woerden geïnterpreteerd en ingedeeld naar functie. Uit het overzicht blijkt dat Welzijn Woerden met een speelgarage, buurtkamers en diverse recreatieve activiteiten een aanbod heeft dat de *ontmoeting* tussen (kwetsbare) inwoners van Woerden bevordert. Daarnaast zijn er activiteiten die zich richten op het geven van *informatie en advies*, zoals de seniorenvoorlichting van Welzijn Woerden en het consultatiebureau van Zuwe Zorg. Producten zoals de maaltijdservice van Welzijn Woerden en de Voedselbank zijn vooral van een *dienstverlenend* karakter. Tenslotte zijn er producten en diensten met een *activerend* karakter. Daarbij is de definitie gehanteerd dat er gedurende een afgebakende periode een reeks terugkerende interventies worden gepleegd die erop gericht zijn dat de cliënt daarna weer in staat is om op eigen kracht verder te gaan. Een goed voorbeeld van een activerend aanbod, is het Pedagogisch Bureau van Zuwe Zorg en de taalondersteuning die geboden wordt door Vluchtelingenwerk.

In tabel 15 is deze indeling naar functie op een groot aantal maatschappelijke partners toegepast. Dit overzicht is nog niet volledig, maar niettemin informatief. Het valt dan op dat de aanbieders van formele zorg voorzien in een breed aanbod dat invulling geeft aan de functies 'ontmoeting', 'dienstverlening', 'informatie en advies' en 'activering'.

Daartegenover staat een aanbod van informele producten en diensten dat zich meer concentreert op de functies 'ontmoeting' en 'dienstverlening'. Diverse sport- en jeugdverenigingen bevorderen met hun activiteiten de ontmoetingen tussen inwoners. Daarnaast zijn er diensten en producten die een dienstverlenend karakter hebben, zoals de Ruikring Woerden en de Voedselbank. In mindere mate worden in het informele circuit producten en diensten aangeboden die *adviserend, informerend of activerend* van karakter zijn. Positieve voorbeelden zijn de Nederlandse Patiënten Vereniging (NPV) en Handje Helpen. NPV kon in 2010 ingaan op 43 hulpvragen, Handje Helpen heeft in 2010 76 cliënten bediend.

De voorlopige conclusie is dan dat informele aanbieders in vergelijking met formele aanbieders in mindere mate over een breed aanbod van producten en diensten beschikken dat invulling geeft aan alle functies van 'ontmoeting', 'dienstverlening', 'informatie en advies' en 'activering'. Om die reden is het ook moeilijker om informele producten te benoemen die binnen het collectieve aanbod een voorliggend karakter hebben op formele producten en diensten. Waar informele aanbieders wel invulling geven aan de functies 'informatie en advies' en 'activering', is hun bereik nog beperkt.

Tenslotte is in kaart gebracht in welke wijken organisaties producten en diensten aanbieden. Op deze manier is geprobeerd om ieders rol binnen de wijk in beeld te brengen. Op basis van dit overzicht is vast te stellen dat een aantal aanbieders kiest

voor een brede, wijkoverstijgende aanwezigheid. Dit geldt voor Welzijn Woerden, Zuwe Zorg en Jeugd-Punt.

Kansen

- In Woerden is sprake van een stevig netwerk van formele partners op de terreinen van zorg en welzijn.
- De formele partners zijn vaak in alle wijken en dorpen aanwezig.
- De formele partners bieden diensten en producten aan op het gebied van 'ontmoeting', 'dienstverlening', 'informatie en advies' en 'activering'. In die zin is sprake van een divers aanbod geconcentreerd bij enkele partners. Dit bevordert de continuïteit.

Bedreigingen

- Nagenoeg alle formele en informele partners zijn nu of in de nabije toekomst, direct of indirect afhankelijk van een gemeentelijke financieringsstroom.
- De stevige, gemeentebrede positie van formele partners brengt het risico met zich mee dat er een bolwerk ontstaat van partners die weinig ruimte bieden voor informele alternatieven.
- De versnippering van het informele aanbod over vele organisaties brengt het risico met zich mee dat deze partners meer moeite hebben om de informele alternatieven staande te houden naast het formele aanbod.
- Het formele aanbod concentreert zich op de functies 'ontmoeting' en 'dienstverlening'. In die zin is het aanbod enger dan het formele aanbod en zijn de informele alternatieven voor het formele aanbod inzake de functies 'informatie en advies' en 'activering' beperkt.
- Organisaties die informele alternatieven bieden voor het formele aanbod inzake de functies 'informatie en advies' en 'activering' bereiken daarmee slechts een beperkt aantal cliënten.

3.5. Samenvatting: overzicht van kansen en bedreigingen

In dit hoofdstuk zijn op een aantal terreinen de kansen en bedreigingen in kaart gebracht voor een sterkere inzet van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het eigen netwerk van zijn inwoners. Allereerst is gekeken naar het aanbod van inkomensondersteuning. Het aandeel inwoners met een bijstandsuitkering blijkt gering te zijn, op wijkniveau rond de 1 procent. Inwoners met een bijstandsuitkering wonen vooral in Schilderskwartier en Molenvliet. Daar komt bij dat de wijken Bloemen en Bomenkwartier en Harmelen zich tot aandachtsgebieden ontwikkelen. Het hebben van een hoger inkomen kan positief doorwerken op de mate waarin inwoners hun eigen kracht benutten. Dat lijkt aan de orde in de wijk Staatsliedenkwartier waar inwoners minder vaak hulp bij het huishouden en vervoersvoorzieningen aanvragen. Een opvallende uitkomst omdat juist in deze wijk de meeste senioren wonen. In de wijk Molenvliet is het aantal senioren slechts 8 procent, maar het aantal aanvragen voor Wmo-voorzieningen bovengemiddeld hoog. Dit geldt evenzeer voor Schilderskwartier en Harmelen. Dit kan wijzen op een positieve relatie tussen de inkomenspositie van inwoners en de mate waarin zij hun eigen kracht benutten.

Naast deze gemeentelijke verstrekkingen is er ook een collectief aanbod, dat te splitsen is in een formeel, professioneel aanbod en een informeel aanbod dat totstandkomt met inzet van vrijwilligers. Er blijkt sprake van een stevig formeel netwerk, waarbij de partners goed vertegenwoordigd lijken te zijn in alle wijken en dorpen. Het valt op dat organisaties die dit aanbod verzorgen bijna altijd direct of indirect afhankelijk zijn van een gemeentelijke subsidie. Dat geldt overigens ook voor de aanbieders uit het informele circuit. Zij zijn echter aanmerkelijk minder centraal georganiseerd, waardoor zij er wellicht moeite mee hebben een alternatief te bieden voor het formele aanbod van producten en diensten.

De formele aanbieders van zorg en welzijn bieden een breed aanbod van producten en diensten die invulling geven aan de functies 'ontmoeting', 'dienstverlening', 'informatie en advies' en 'activering'. De producten en diensten van informele aanbieders richten zich aanmerkelijk minder op de functies 'informatie en advies' en 'activering'. Organisaties die op deze functies wel degelijk informele alternatieven bieden voor het formele aanbod bereiken daarmee slechts een beperkt aantal cliënten. Op deze onderdelen is het de sterke samenleving dus nog onvoldoende gelukt om op eigen kracht in een alternatief aanbod te voorzien.

De vraag is nu of dit alternatieve, informele aanbod (nader) tot stand moet komen op het niveau van wijken en dorpen. Op wijkniveau heeft circa 1 procent van de inwoners een bijstandsuitkering en tussen de 0 en 2 procent van de inwoners een Wmo-voorziening. Binnen de wijken en dorpen zijn deze mensen dus een geringe minderheid.

4.1. Inleiding

In de hoofdstukken 2 en 3 zijn de kansen en bedreigingen in kaart gebracht voor een groter beroep van de gemeente Woerden op de eigen kracht en het eigen netwerk van haar inwoners. Daarbij is in hoofdstuk 2 gekeken naar diverse trends zoals de vergrijzing, de gezondheidsproblemen van groepen inwoners en de diverse stelselwijzigingen op het gebied van jeugdzorg, AWBZ begeleiding en werken naar vermogen. In hoofdstuk 3 is vervolgens gekeken naar het aanbod van diensten en producten in de gemeente Woerden op het gebied van inkomen, welzijn en zorg. Er is een onderscheid gemaakt tussen een formeel en een informeel aanbod en verkend is in hoeverre verschuivingen binnen dit aanbod mogelijk zijn.

Op basis van deze analyse zijn kansen en bedreigingen geformuleerd. Deze bepalen in hoge mate het succes van het streven van de gemeente Woerden om sterker in te zetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van haar inwoners. De analyse is nog niet volledig waardoor het te vroeg is voor conclusies. Dit neemt niet weg dat de analyse die voorligt al interessante vragen oproept. Die vragen hebben een strategische dimensie die een basis kunnen zijn voor beleidskeuzes. In dit hoofdstuk worden de kansen en bedreigingen als geformuleerd in de hoofdstukken 2 en 3 daarom neergezet als strategische issues.

4.2. Strategische issues

- Stelling 1: De mate waarin inwoners hun eigen kracht benutten, lijkt samen te hangen met hun inkomenspositie. Daarom moet de gemeente de eigen kracht van inwoners vooral bevorderen door (nog) steviger in te zetten op de toeleiding naar werk.
- Stelling 2: De sterke samenleving blijkt uit een stevig, lokaal aanbod van activiteiten die op vrijwillige basis tot stand komen. De gemeente Woerden zou bij vrijwilligers(organisaties) de totstandkoming van adviserende, informerende en activerende producten en diensten moeten stimuleren.
- Stelling 3: Inzetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van inwoners, dat veronderstelt een gemeentebrede aanpak die zich richt op doelgroepen en kan onvoldoende op de schaal van wijken en dorpen.
- Stelling 4: Inzetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van inwoners, dat veronderstelt een andere manier van denken en doen, zowel voor de gemeentelijke organisatie als voor haar maatschappelijke partners.

4.3. Conclusie

Deze rapportage wordt nog aangevuld met kansen en bedreigingen inzake de betrokkenheid van het bedrijfsleven en het aanbod van producten en diensten op het gebied van werk en inkomen, onderwijs en leefbaarheid. Ook volgt er nog een hoofdstuk over de interne organisatie en de mate waarin deze is toegerust om sterker in te zetten op de eigen kracht en het eigen netwerk van haar inwoners. Er volgt dus nog een eindrapportage met integrale adviezen. Niettemin heeft voorliggende analyse geresulteerd in een aantal interessante strategische issues. De gesprekken over deze issues kunnen richtinggevend zijn voor een integraal beleid dat de eigen kracht van inwoners centraal stelt en voorsorteert op de stelselwijzigingen die onvermijdelijk op de gemeente afkomen.

BRONNEN

CBS, statline, <http://statline.cbs.nl/statweb/?LA=nl>

Gemeente Woerden (2011), Excelleren als drijfveer, regiedocument 2011 – 2014

Gemeenten 32 (2011), Transitie van de Jeugdzorg, Strategisch visiedocument G32, http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Sez/JOC/Jeugd/2011_02_08_G32%20visie%20transitie%20jeugdzorg.pdf

GGD Midden Nederland (2009), Lokale resultaten 'Iedereen Gezond & Wel?!' Woerden, <http://ggdmnl.buurtmonitor.nl/report/woervv08.pdf>

GGD Midden Nederland (2008), Hoe gezond is en leeft de jeugd in Woerden, bevindingen van de jeugdgezondheidszorg en Schoolkracht, <http://ggdmnl.buurtmonitor.nl/report/woe4js08.pdf>

Ministerie SZW (2011), Wet Werken naar vermogen (WWNZ), <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wet-werken-naar-vermogen-wwnv>

RIVM (2011), Lichamelijke activiteit: zijn er verschillen naar sociaal-economische status?,

<http://www.nationaalkompas.nl/gezondheidsdeterminanten/leefstijl/lichamelijke-activiteit/verschillen-sociaaleconomisch/>

RIVM (2011), Etniciteit en gezondheid,

<http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/etniciteit/allochtonen-en-gezondheid/>

Welzijn Woerden (2011), jaarverslag 2010

Welzijn Woerden (2011), productenboek 2011

Zuwe Zorg (2011), verantwoording 2010

Zuwe Zorg (2011), offerte jeugd en volwassenen 2011

BIJLAGEN

Tabel 1: Aantal inwoners naar leeftijdsgroepen 0-20 jaar, als percentage van totale populatie gemeente

	totaal		0-20 jaar		%	%
	2011	2015	2011	2015	2011	2015
IJsselstein	2011	34 208	2011	9388	27,4	-1,3
	2015	34 086	2015	8891	26,1	
Stichtse Vecht	2011	62 238	2011	14784	23,4	-0,7
	2015	62 091	2015	14124	22,7	
Nieuwegein	2011	60 548	2011	12992	21,5	-0,9
	2015	61 195	2015	12609	20,6	
De Ronde Venen	2011	42 720	2011	8363	19,6	-1,3
	2015	42 645	2015	7792	18,3	
Utrecht	2011	319 077	2011	70059	22,0	-0,2
	2015	338 476	2015	73916	21,8	
Veenendaal	2011	62 557	2011	17007	27,2	-0,8
	2015	63 992	2015	16883	26,4	
Woerden	2011	49 206	2011	13105	26,6	-0,8
	2015	49 583	2015	12812	25,8	

Tabel 2: Aantal inwoners naar leeftijdsgroepen 70-100 jaar, als percentage van totale populatie gemeente

	totaal		70-100 jaar		%	%
	2011	2015	2011	2015	2011	2015
IJsselstein	2011	34 208	2011	2670	7,8	1,2
	2015	34 086	2015	3065	9,0	
Stichtse Vecht	2011	62 238	2011	6340	9,1	0,9
	2015	62 091	2015	6963	10,0	
Nieuwegein	2011	60 548	2011	5254	8,7	1,7
	2015	61 195	2015	6364	10,4	
De Ronde Venen	2011	42 720	2011	4510	10,6	1,8
	2015	42 645	2015	5278	12,4	
Utrecht	2011	319 077	2011	24708	7,7	0,6
	2015	338 476	2015	28050	8,3	
Veenendaal	2011	62 557	2011	6086	9,7	0,8
	2015	63 992	2015	6705	10,5	
Woerden	2011	49 206	2011	4730	9,6	0,8
	2015	49 583	2015	5365	10,8	

Wijk/kern	% 0-4	% 5-19	% 0-19	% 65>
Schilderskwartier	6	17	23	18
Bloemen en Bomenkwartier	7	17	24	17
Binnenstad	4	10	14	16
Molenvliet	6	21	27	8
Staatsliedenkwartier	5	19	24	27
Snel & Polanen	9	24	32	7
Harmelen	6	21	26	15
Kamerik	6	22	28	15
Zegveld	6	22	28	12
Woerden (gemiddeld)	6	20	26	14

Tabel 3: % verdeling inwoners naar leeftijdsgroep per wijk

- In de wijk Snel en Polanen ligt het aandeel kinderen in de leeftijdscategorie 0-4 jaar met 9 procent boven het gemiddelde van Woerden (6 procent). Daarentegen zit de wijk Binnenstad met 4 procent onder het gemiddelde van Woerden.
- In de wijk Snel en Polanen ligt het aandeel kinderen in de leeftijdscategorie 5-19 jaar met 24 procent boven het gemiddelde van Woerden (20 procent). Daarentegen zitten de wijken Binnenstad en Schilderskwartier, Bloemen en Bomenkwartier respectievelijk met 10 procent, 17 procent en 17 procent onder het gemiddelde van Woerden.
- In de wijk Snel en Polanen ligt het aandeel kinderen in de leeftijdscategorie 0-19 jaar met 32 procent boven het gemiddelde van Woerden (26 procent). Daarentegen zit de wijk Binnenstad met 14 procent onder het gemiddelde van Woerden.
- In de wijken Molenvliet en Snel en Polanen ligt het aandeel ouderen in de leeftijdscategorie 65> jaar met respectievelijk 7 procent en 8 procent onder het gemiddelde van Woerden (14 procent). Daarentegen liggen de wijken Schilderskwartier en Staatsliedenkwartier met respectievelijk 18 procent en 27 procent boven het gemiddelde van Woerden.

Tabel 3a: % verdeling aantal inwoners, aantal huishoudens, aantal mannen en aantal vrouwen per wijk

Wijk/kern	Aantal* inwoners	Huishoudens	man	vrouw
Schilderskwartier	6826	3855	3390	3436
Bomen & Bloemen	4039	2197	2000	2039
Binnenstad	1937	1672	959	978
Molenvliet	9778	4643	4878	4900
Staatslieden	4547	2096	2147	2400
Snel & Polanen	8009	3621	3968	4041
Harmelen	8343	3605	4105	4238
Kamerik	3803	1610	1915	1888
Zegveld	2445	975	1251	1194
Woerden	49.747	19631	24.628	25.119

Tabel 4: begroting 2011-2015 nieuw Wmo (prognose)

Baten	Prognose 2011	Prognose 2012	Prognose 2013	Prognose 2014	Prognose 2015	Index
Wmo-budget in algemene uitkering	3.136.994*	3.217.980*	3.282.339	3.347.986	3.414.946	2%
Eigen bijdrage HH	570.000	627.000	689.700	737.979	789.638	**
Totaal	3.706.994	3.844.980	3.972.039	4.085.965	4.204.584	
Lasten						
	Prognose 2011	Prognose 2012	Prognose 2013	Prognose 2014	Prognose 2015	Index
Totaal lasten (niet klantgebonden)***	520.897	500.797	508.309	515.934	523.673	1,5%
Beschikbaar voor HH	3.186.097	3.344.183	3.463.730	3.570.031	3.680.911	
	Begroting 2011					
PGB	450.000	425.000	467.500	514.250	565.675	10%
Kosten HH	3.000.000	3.900.000	4.290.000	4.590.300	4.911.621	10%
Totaal lasten (klantgebonden)	3.450.000	4.325.000	4.757.500	5.104.550	5.477.296	7% per 2014
Verschil baten-lasten	-563.903	-980.817	-1.293.770	-1.534.519	-1.796.385	
Verwachte besparingen kanteling****	0	0	0	100.000	200.000	
Resteert (= op te vangen met bezuinigingen e.d.)	-563.903	-980.817	-1.293.770	-1.434.519	-1.596.385	

*mei circulaire 2011

** het is te verwachten dat na afvlakking van 10 naar 7% de inkomsten uit het CAK vanaf 2014 gaan afnemen.

***hieronder vallen uitvoeringskosten afdelingen SoZa en Samenleving en subsidiëring collectieve voorzieningen en kosten Wmo Raad.

**** nog voorzichtig geraamd

Tabel 5: Bezuinigingsvoorstellen en financiële consequenties 2011-2015

	Prognose 2011	Prognose 2012	Prognose 2013	Prognose 2014	Prognose 2015
Op te vangen met bezuinigingen e.d	-563.903	-980.817	-1.293.770	-1.434.519	-1.596.385
Voorgestelde bezuinigingen					
1 HH: 1e uur niet voor alle HH1 klanten (inkomensafhankelijk)*	0	475.000	525.000	560.000	600.000
2 HH0	0	110.000	120.000	130.000	145.000
3 Klassen naar uren	0	50.000	55.000	60.000	65.000
4 Overige aanpassingen	0	40.000	45.000	50.000	55.000
Totaal bezuinigingsvoorstellen	0	675.000	745.000	800.000	865.000
Resultaat	-563.903	-305.817	-548.770	-634.519	-731.385

* 1,5 x WWB-norm

Tabel 6: % verdeling inwoners naar uitkering, minimavoorziening en schuldhulpverleningstraject per wijk

Wijk/kern	Uitkering %	Minima voorziening %	Schuldhulpverlening %
Schilderskwartier	23,3	24,7	24,9
Bloemen en Bomenkwartier	8,6	13,6	7,6
Binnenstad	4,4	4,6	2
Molenvliet	34,7	29,5	37,6
Staatsliedenkwartier	6,3	9,4	7,6
Snel & Polanen	5,2	3,4	4,1
Harmelen	13,1	11,1	8,1
Kamerik	2,3	3,4	1,5
Zegveld	2,1	2,9	6,6
Woerden	100%	100%	100%

Tabel 7: overzicht gezondheidsproblemen

	Relatief normaal of onder gemiddelde	Bovengemiddeld
Volwassenen	<ul style="list-style-type: none"> • met minimaal één chronische ziekte • met weinig persoonlijke competenties om problemen op te lossen • met overgewicht • met obesitas 	<ul style="list-style-type: none"> • met een matig tot hoog risico op angst en depressieklachten • met matig tot ernstig gevoel van eenzaamheid • die roken • die één tot vijf maal per half jaar binge drinken • die mantelzorg geven • die ooit slachtoffer waren van huiselijk geweld
Jongeren	<ul style="list-style-type: none"> • die lid zijn van een sportvereniging • die gebruik maken van hasj, wiet en harddrugs • te maken hebben met echtscheiding van de ouders en ouders die problemen hebben met drank / inkomen • die spijbelen • die mantelzorg verlenen • met van suïcide gedachten en pogingen 	<ul style="list-style-type: none"> • die niet aan de landelijke normen voor fruit en groenteconsumptie voldoen • minder dan vijf dagen per week ontbijten • die zorgelijk of overmatig vaak de computer gebruiken • die alcohol gebruiken, ook vaker overmatig en door de week • die geen condoom gebruiken • die hebben gelijnd in de maand voorafgaand van het onderzoeken en mogelijk te maken hebben met eetstoornis • die school hebben verzuimd wegens ziekte • die pijnstillers gebruiken • met een indicatieve score op psychosociale problemen. • die ingrijpende levensgebeurtenissen, ook wel 'stressful life events' hebben meegemaakt die van invloed zijn op het psychisch welbevinden (m.n. overlijden van een dierbare en echtscheiding)

Toelichting bij tabel 7:

In veel opzichten is Woerden een gemiddelde gemeenten die veelal onder het regionale gemiddelde scoort. Zo komen uit de volwassenenmonitor (2009) van GGD Midden Nederland komen voor Woerden de volgende resultaten naar voren:

- In Woerden ligt het percentage volwassenen met minimaal één chronische ziekte op 41 procent. 10 Procent van de mensen met belemmering door een chronische ziekte of aandoening voelt zich *sterk* belemmerd. Dit is lager dan het regionaal gemiddelde.
- In Woerden heeft 12 procent van de volwassenen weinig persoonlijke competenties om problemen op te lossen. Landelijk is dat 18 procent, regionaal is dit 14,6 procent van de volwassenen. Woerden zit dus lager dan het landelijk en regionaal gemiddelde.
- Bij 31 procent van de volwassenen van de gemeente Woerden is sprake van overgewicht waarvan bij 11 procent is sprake van obesitas. Voor de regio is dit respectievelijk 33,1 procent en 8,4 procent. Woerden scoort dus lager dan het regionaal gemiddelde.
- Van de volwassenen in de gemeente Woerden weet 20 procent niet waar ze terecht kunnen voor vragen over geslachtsziekten. In de regio is dit 26,4 procent. Woerden zit daarmee lager dan het regionaal gemiddelde.

Op een aantal onderdelen blijkt Woerden echter boven het regionale gemiddelde uit te komen. Zo voorziet de volwassenenmonitor (2009) van GGD Midden Nederland voor Woerden in de volgende cijfers:

- In Woerden heeft 37 procent een matig tot hoog risico op angst en depressieklachten (35 % matig, 2 % hoog risico). In de regio is dit 36 procent (32 % matig en 4 % hoog risico). Woerden zit daarmee net boven het regionaal gemiddelde.
- Van de volwassenen in de gemeente Woerden geeft 37 procent aan zich eenzaam te voelen (34 % matig, 3 % ernstig eenzaam). In de regio is dit 35 procent (30 % matig, 5 % ernstig eenzaam). Woerden scoort daarmee net boven het regionaal gemiddelde.
- Van de volwassenen in de gemeente Woerden rookt 27 procent. Woerden zit daarmee flink boven het regionaal gemiddelde van 22 procent
- Van de volwassenen in de gemeente Woerden doet 27 procent één tot vijf maal per half jaar aan binge drinken. Woerden zit daarmee flink boven het regionaal gemiddelde van 23 procent
- Van de volwassenen in de gemeente Woerden geeft 11 procent mantelzorg van wie 57 procent dit belastend vindt. Regionaal geeft 12,5 procent mantelzorg van wie 14 procent dit belastend vindt. Woerden zit daarmee flink boven het regionaal gemiddelde.
- Van de volwassenen in de gemeente Woerden die ooit slachtoffer was van huiselijk geweld (7 procent) was 20 procent het afgelopen jaar (2008) slachtoffer. Regionaal was 7 procent ooit slachtoffer van huiselijk geweld van wie 11 procent het afgelopen jaar. Ook hier scoort Woerden boven het regionaal gemiddelde.

Tabel 8: % verdeling niet westerse allochtonen per wijk

Wijk/kern	Aantal NW allochtoon	% NW allochtoon
Schilderskwartier	1406	21
Bloemen en Bomenkwartier	666	16
Binnenstad	297	15
Molenvliet	1726	18
Staatsliedenkwartier	662	15
Snel & Polanen	1117	14
Harmelen	734	9
Kamerik	250	7
Zegveld	183	7
Woerden (gemiddeld)	7120	14

Tabel 9: % verdeling gescheiden inwoners per wijk

Wijk/kern	Gescheiden % wijk	Gescheiden % aantal
Schilderskwartier	6	17
Bloemen en Bomenkwartier	6	9
Binnenstad	7	5
Molenvliet	6	23
Staatsliedenkwartier	4	8
Snel & Polanen	4	13
Harmelen	4	14
Kamerik	4	6
Zegveld	5	4
Gemeente Woerden	5	100

Tabel 10: % verdeling weduwen / weduwnaars per wijk

Wijk/kern	Weduw(naar(e)) % wijk	Weduw(naar(e)) % aantal
Schilderskwartier	6	17
Bloemen en Bomenkwartier	5	9
Binnenstad	5	5
Molenvliet	3	12
Staatsliedenkwartier	9	18
Snel & Polanen	2	7
Harmelen	4	16
Kamerik	4	8
Zegveld	5	5
Gemeente Woerden	4	100

Tabel 11: Aanvragen Wmo-voorzieningen, 1 januari 2010 t/m 1 juni 2011

Wijk/kern	Aanvraag rolstoelvoorziening	%	Aanvraag vervoersvoorziening	%	Aanvraag Huishoudelijke hulp	%	Aanvraag woningvoorziening	%
Schilderskwartier	50	15,7	148	23,7	122	19	87	19,9
Bloemen en Bomenkwartier	14	4,4	79	12,7	17	2,7	54	12,3
Binnenstad	12	3,8	39	6,75	33	5,1	32	7,3
Molenvliet	46	14	100	16	112	19	60	13,7
Staatsliedenkwartier	60	18,8	69	11	84	13,1	78	17,8
Snel & Polanen	50	15,7	49	7,9	40	6,2	35	8
Harmelen	52	16,3	91	14,6	103	16,1	55	12,6
Kamerik	19	6	53	5,3	50	7,8	20	4,6
Zegveld	12	3,8	19	3	23	3,6	19	4,3
Gemeente Woerden	315	100%	647	100%	594	100%	440	100%

Toelichting bij tabel 11:

Rolstoelen werden het vaakst aangevraagd door inwoners uit Staatsliedenkwartier (18,8%), Harmelen (16,3%) en Schilderskwartier (15,7%). Aanvragen voor vervoersvoorzieningen kwamen vooral uit Schilderskwartier (23,7%), Molenvliet (16%) en Harmelen (14,6%). De voorziening hulp bij het huishouden werd met name aangevraagd door inwoners uit Schilderskwartier (19%), Molenvliet (19%) en Harmelen (16,1%). En tenslotte kwamen de aanvragen voor een woonvoorziening vooral van inwoners uit de wijken Schilderskwartier (19,9 procent), Staatsliedenkwartier (17,8%) en Molenvliet (13,7%).

Tabel 12: inventarisatie organisaties op basis van karakter inzet en subsidierelatie

Organisaties	Subsidie Wel	Subsidie Niet
Vrijwillige inzet	Rechtswinkel Brediushonk NPV Meerpaal Sportclub Bredius Wijk en dorpsplatforms Dorpshuizen/wijkcentra/Dezibel Woerden Actiefbewegen Voedselbank Oranjecomites	Kerken Sportverenigingen Oranjefonds Carnavalsverenigingen Scouting Zangverenigingen Vrouwenverenigingen AA werkgroep Ouderenbonden Ruilkring Woerden
Vrijwillige en professionele inzet	Handje Helpen Paraplu De Wilg Inloophuis leven met kanker Inloophuis Centrum St. Present Welzijn Woerden Factor G Slachtofferhulp Vluchtelingenwerk Bibliotheek Peuterspeelzalen	De Lange Wiek Vrijwillige terminale zorg
Professionele inzet	Indigo preventie Altrecht Talent Gaza dagbesteding Onderwijsinstellingen Vieja ASHG GGD MN JeugdPunt Vierstroom Samen voor Woerden Welzijn Woerden Zuwe Zorg	MEE AWBZ instellingen Kwintes Altrecht Stichting De Heem Dak- en thuislozenzorg Eerstelijnszorg Ziekenhuizen Agis zorgverzekeraar Woningcorporaties

Tabel 13: categorisering van aanbod Welzijn Woerden naar functie

Producten en diensten Welzijn Woerden				
	Informatie en advies	Ontmoeting	Dienstverlening	Activering
Speelgarage				
Buurtkamers				
Speelothek				
Ondersteuning combi-functionarissen				
&J Meidenproject				
Gezondheidsbev. jeugdactiviteiten				
Wijkgericht kinderwerk/brede school				
Ondersteuning maatschappelijke stages				
Vrijwilligerscentrale				
Graag gedaan				
Informatieloket				
Ouderenadvisering				
Tuisadministratie				
Belastingsservice				
Plusbus				
Graag gedaan				
Telefooncirkel				
Bezoekvrijwilligers				
Maaltijdservice				
Recreatie ouderen				
Seniorenoverlichting				
Regieondersteuning				
Flexibele agogische inzet				

Tabel 14: categorisering van aanbod Zuwe Zorg naar functie

Producten en diensten Zuwe Zorg	Informatie en advies	Ontmoeting	Dienstverlening	Activering
Thuisbegeleiding Algemeen Maatschappelijk werk Coördinatie huiselijk geweld Sociaal Raadsliedenwerk CJG/JGZ uniform deel CJG/JGZ maatwerk deel	[White] [Grey] [White] [Grey]	[White] [White] [White] [Grey]	[White] [Grey] [Grey] [White]	[White] [Grey] [White] [Grey]

Tabel 15a: overzicht maatschappelijke partners op basis van karakter inzet, aanwezigheid in de wijk, subsidierelatie en functies van aanbod

	Maatschappelijke partners	Inzet		Wijken										Subsidie		Functie										
		Vrijwillig	Professioneel	Schilderskwartier	Molenvliet	Staatsliedenkwartier	Bloemen en Bomenkwartier	Binnenstad	Snel en Polanen	Zegveld	Harmelen	Kamerik	Ja	Nee	Anderen inkomsten	Ontmoeting	Dienstverlening	Informatie en advies	Activering	Begeleiding	Verzorging / verpleging	Behandeling	Verlief			
1	Lokale verenigingen en stichtingen																									
2	NPV																									
3	Handje helpen																									
4	Welzijn Woerden																									
5	Jeugd-Punt																									
6	Kerken																									
7	Partners Brede school																									
8	Vestia																									
9	Indigo																									
10	MEE																									
11	Groenrand Wonen																									
12	SWW																									
13	Gaza																									
14	Boogh																									
15	Altrecht																									
16	Vierstroom																									
17	Zuwe Zorg																									
18	Abrona																									
19	Philadelphia																									

In gemeente Woerden waren er op 1 januari 2011 977 cliënten met een extramurale indicatie. De grootste groep extramurale cliënten in gemeente Woerden op 1 januari 2011 werd gevormd door de cliëntgroep SOM 75 jaar en ouder.

Er waren 550 cliënten met een indicatie voor de functie Begeleiding. Dit betekent dat 56 procent van de cliënten met een extramurale indicatie (ook) aanspraak op Begeleiding had. De grootste groep cliënten met Begeleiding op 1 januari 2011 viel binnen de cliëntgroep PSY 18 jaar en ouder. De cliëntgroep met het laagste aantal cliënten met een indicatie voor Begeleiding betrof de categorie PSY 0-17 jaar.

Tabel 7.3 Aantal extramurale cliënten met een geldige indicatie voor AWBZ-zorg op 1 januari 2010, 1 juli 2010 en 1 januari 2011 in gemeente Woerden per cliëntgroep.

Cliëntgroep	1 januari 2010		1 juli 2010		1 januari 2011	
	Geen BG	Wel BG	Geen BG	Wel BG	Geen BG	Wel BG
SOM 0-64 jaar	43	25	43	26	58	25
SOM 65-74 jaar	74	19	69	19	71	23
SOM 75 jaar en ouder	295	82	290	72	278	69
PG 65 jaar en ouder	2	29	5	31	4	46
PSY 0-17 jaar	0	3	0	2	0	1
PSY 18 jaar en ouder	0	150	0	171	1	178
VG 0-17 jaar	7	80	5	76	5	82
VG 18 jaar en ouder	3	61	4	69	2	71
ZG	1	8	1	11	1	12
LG	5	37	5	43	7	43
Onbekend	0	0	0	0	0	0
Totaal	430	494	422	520	427	550

Figuur A: Uit Basisrapportage CIZ, gemeente Woerden, 1 januari 2011, p. 19